

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 71 S

(2015–2016)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til tiltredelse av annen protokoll
til Haag-konvensjonen av 1954 om
beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av
væpnet konflikt av 26. mars 1999

Innhold

1	Sammendrag	5	7	Forholdet til norsk rett	12
2	Bakgrunn	6	8	Økonomiske og administrative konsekvenser	13
3	Generelt om protokollens innhold	6	9	Konklusjon og tilråding	13
4	Nærmere om de enkelte bestemmelser i protokollen	7		Forslag til vedtak om samtykke til tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999	15
5	Høringen	10			
5.1	Nærmere om den tidligere høringen	10			
5.2	Vurdering av de tidligere høringsuttalelsene	11			
6	Forelegging	11		Vedlegg	
6.1	Forelegging 2010	11	1	Annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999	16
6.2	Forelegging 2015	12			
6.3	Vurdering av uttalelsene	12			

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 71 S

(2015–2016)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999

*Tilråding fra Utenriksdepartementet 18. mars 2016,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Sammendrag

I denne proposisjonen ber regjeringen om Stortingets samtykke til å tiltre annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999.

Oppmerksomheten omkring ødeleggelsene av kulturarv i konfliktområder har vært økende de senere år. Ødeleggelsene har eskalert ytterligere med den nåværende situasjonen i Midtøsten. En rekke uerstattelige verdier; museer, arkiver og kulturminner, har blitt plyndret og ødelagt i nasjonale konflikter og i krigføring mellom parter som ikke nødvendigvis representerer anerkjente stater og lovlig valgte regjeringer. Til dels har dette også gått sterkt ut over kulturarv oppført på UNESCOs liste over verdens kultur- og naturarv. Kulturarv som er oppført på verdensarvlisten representerer fremragende universell verdi. Ødeleggelsene er uopprettelige og er til dels resultat av bevisste og målrettede angrep mot kulturarv som er sentral for identiteten til mange mennesker og folkegrupper.

Det er en økende bevissthet omkring hvilke virkemidler som er til rådighet ved slike ødeleggelse. Stadig flere statsparter har valgt å slutte opp om

Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle væpnet konflikt og dens protokoller. Haag-konvensjonen tar sikte på å beskytte kulturverdier som har stor kulturell betydning. Dette omfatter faste kulturminner som for eksempel gravhauger, helleristninger, bygninger/anlegg, monumenter og lignende. Det omfatter også løse kulturminner som arkeologiske gjenstander, kunstgjenstander, manuskripter, bøker, arkiver og andre gjenstander eller samlinger av vitenskapelig, kunstnerisk eller historisk verdi. Per februar 2016 har 127 stater ratifisert Haag-konvensjonen. Norge ratifiserte konvensjonen og første protokoll i 1961, jf. St.prp. nr. 114 (1958) Om samtykke til å ratifisere konvensjonen om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle væpnet konflikt av 14. mai 1954.

Annen protokoll til Haag-konvensjonen ble vedtatt på en diplomatkonferanse i Haag 26. mars 1999. Annen protokoll forplikter partene til å utforme straffebestemmelser for brudd på protokollen og iverksette ulike tiltak som å identifisere og beskytte særlig viktige kulturverdier. I forhold til konvensjonen har annen protokoll fått klarere definisjoner av militær nødvendighet og en bedre beskyttelse av kulturarven. Konvensjonen og protokollen utfyller hverandre, slik at de

sammen gir en utvidet beskyttelse av kulturarven under væpnete konflikter, både nasjonale og internasjonale.

Per februar 2016 har 68 stater ratifisert/tiltrådt annen protokoll. Protokollen trådte i kraft 9. mars 2004.

Det var nødvendig med endringer i straffeloven for gjennomføring av protokollen. Straffeloven 2005 §§ 104 og 106 trådte i kraft 7. mars 2008 og den nødvendige endringen i straffeloven 1902 § 152 b trådte i kraft 21. juni 2013. Se for øvrig omtalen i Prop. 131 L (2012–2013) punkt 12.5.

Siden gjennomføring av annen protokoll har krevd lovendring, er Stortingets samtykke til tiltrødelse av protokollen nødvendig i medhold av Grunnloven § 26 andre ledd.

Ettersom Norge ikke har undertegnet annen protokoll, og den ikke lenger er åpen for undertegning med påfølgende ratifikasjon, må Norge tiltrødelse av protokollen i henhold til artikkel 42.

Annen protokoll i engelsk originaltekst med oversettelse til norsk, følger som trykt vedlegg til proposisjonen.

2 Bakgrunn

Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle væpnet konflikt (Haag-konvensjonen) ble vedtatt etter erfaringene fra andre verdenskrig, der viktige kulturverdier ble ødelagt i et helt annet omfang enn tidligere. De statene som har sluttet seg til konvensjonen, har forpliktet seg til å beskytte kulturarven fra konsekvensene av væpnet konflikt og til ikke å eksportere kulturgenstander fra okkuperte områder. Er gjenstander likevel blitt fjernet, skal de returneres. Konvensjonen forbyr også å bruke kulturgenstander som krigserstatning, og den pålegger partene å arbeide i fredstid for å minske mulige framtidige krigsødeleggelser og å opplyse sine militære styrker om verdien av kulturarven og om innholdet i konvensjonen.

I årene 1991–93 gjennomførte UNESCO en undersøkelse av nytteverdien av Haag-konvensjonen, sett i lys av de mange interne konfliktene i verden. Det ble da klart at konvensjonen har begrenset gyldighet når det gjelder nasjonale, væpnete konflikter og at den mangler sanksjonsmuligheter. Man fant ut at det var behov for å revitalisere konvensjonen og besluttet derfor å utforme en ny protokoll til konvensjonen.

Haag-konvensjonen har også vist seg vanskelig å anvende fordi den inneholder få bestemmelser om gjennomføring.

Annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle væpnet konflikt (protokollen), ble vedtatt på en diplomatkonferanse i Haag 26. mars 1999. Diplomatkonferansen i Haag ble gjennomført fra 16. til 26. mars 1999 på invitasjonen fra den nederlandske regjering. I alt deltok 93 stater i forhandlingene. 74 stater deltok som statsparter til konvensjonen, 19 stater deltok i forhandlingene som ikke-statsparter samt Palestina som deltok som observatør. I tillegg deltok en rekke mellomstatlige og frivillige organisasjoner som observatører.

Den norske forhandlingsdelegasjonen besto av en representant fra Riksantikvaren. Nederland ledet forhandlingene. Forhandlingen tok utgangspunkt i et tekstforslag til protokollen. Konferansen i Haag vedtok protokollen ved konsensus den 26. mars 1999.

Protokollen var åpen for undertegning fra 17. mai til 31. desember 1999, men Norge benyttet ikke da muligheten til å undertegne.

3 Generelt om protokollens innhold

Protokollen er en videreutvikling av konvensjonens bestemmelser om beskyttelse av og respekt for kulturverdier, både i internasjonale og ikke-internasjonale (interne) væpnede konflikter. Den tydeliggjør plikter og ansvar i væpnede konflikter og setter krav til beskyttelse av disse kulturverdiene. Protokollen innfører en ny beskyttelsesgrad; forsterket beskyttelse for kulturverdier som er av største betydning for menneskeheten. Protokollen forsterker også sanksjonene mot alvorlige brudd rettet mot kulturverdier.

Protokollen utvider kulturarvens vern i væpnede konflikter ved å pålegge partene å:

- utforme straffebestemmelser for brudd på protokollen,
- identifisere kulturverdier som har behov for forsterket beskyttelse,
- sette opp kriterier for å hindre at militære styrker kan angripe kulturverdier.
- nedsette en internasjonal komité som bl.a. skal bestemme hvilke kulturverdier som har behov for forsterket beskyttelse,
- etablere et internasjonalt fond for å verne kulturverdier under væpnet konflikt.

Konvensjonen og protokollen etablerer tre nivåer for beskyttelse av kulturverdier i væpnet konflikt; basisnivået som ligger i den allmenne beskyttelsen for statsparter til konvensjonen og protokollen, og beskyttelse på et høyere nivå for kulturver-

dier som har spesiell eller forsterket beskyttelse for statsparter etter henholdvis konvensjonen og protokollen.

Protokollen fastsetter at det skal opprettes en komité bestående av tolv statsparter til protokollen. Komiteens bærende oppgave er å sørge for at protokollen, og *de facto* også konvensjonen, blir gjennomført blant statspartene.

Protokollen har ikke tilbakevirkende kraft. For eksempel kan statsparter etter protokollen ikke straffeforfølge handlinger som er i strid med protokollen dersom handlingen skjedde før protokollen trådte i kraft for den enkelte part.

4 Nærmere om de enkelte bestemmelser i protokollen

Fortalen viser bl.a. til behovet for å forbedre beskyttelsen av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt og for å fastsette en forsterket ordning for beskyttelse av særskilt utpekte kulturverdier, og at det er nødvendig å supplere Haag-konvensjonen med tiltak for å styrke gjennomføringen.

Protokollens kapittel 1 inneholder definisjoner, angir anvendelsesområder for protokollen og forholdet mellom protokollen og konvensjonen.

Artikkel 1 definerer bl.a. hva som menes med «part», «kulturverdier», «forsterket beskyttelse», «militært mål», «listen» og «ulovlig» mv. Med «listen» menes den internasjonale listen over kulturverdier under forsterket beskyttelse fastsatt i samsvar med artikkel 27 nr. 1 bokstav b).

Artikkel 2 fastsetter at protokollen supplerer konvensjonen når det gjelder forholdet mellom partene.

Artikkel 3 omhandler virkeområde. I tillegg til bestemmelsene som skal gjelde i fredstid, skal protokollen gjelde i situasjoner nevnt i artikkel 18 nr. 1 og 2 i konvensjonen, som omtaler væpnet konflikt mellom to eller flere statsparter eller hel og delvis okkupasjon av statspart til konvensjonen, og i artikkel 22 nr. 1 som omtaler framgangsmåte ved meglings mellom parter i konflikten. Når en av partene i en væpnet konflikt ikke er bundet av protokollen, skal partene være bundet av den i forhold til hverandre.

Artikkel 4 bestemmer forholdet mellom de to formene for beskyttelse, og det går fram at kulturverdier ikke samtidig kan ha en spesiell beskyttelse etter konvensjonen og forsterket beskyttelse etter protokollen.

Protokollens kapittel 2 omhandler alminnelige bestemmelser om beskyttelse.

Artikkel 5 regulerer forberedende tiltak for å sikre kulturverdier i fredstid. Forberedende tiltak i fredstid skal, når det er hensiktsmessig, omfatte utarbeiding av inventarlistene, planlegging av nødtiltak for beskyttelse mot brann eller bygningssvikt, forberedelse av flytting av rørlige kulturverdier eller å sørge for tilstrekkelig beskyttelse av slike verdier på stedet, og utpeking av vedkommende myndigheter som skal være ansvarlige for å sikre kulturverdier.

Artikkel 6 omhandler respekt for kulturverdier. I de tilfellene man kan tilsesette konvensjonen gjennom angrep på kulturverdier, kan en tilsesettelse på grunnlag av tvingende militær nødvendighet i samsvar med artikkel 4 nr. 2 i konvensjonen, bare gjøres gjeldende for å rette en fiendtlig handling mot kulturverdier når vedkommende kulturverdi ut fra sin funksjon har blitt gjort til et militært mål, så lenge det ikke er mulig å velge mellom slik bruk av kulturverdien og en annen gjennomførlig måte å skaffe seg en lignende militær fordel på.

Artikkel 7 omtaler de forholdsreglene som må tas under et angrep. Uten at det berører andre forholdsregler som kreves i internasjonal humanitærrett ved gjennomføring av militære operasjoner, skal hver part i konflikten gjøre alt som er mulig for å forvise seg om at målene som skal angripes, ikke er kulturverdier som er beskyttet av artikkel 4 i konvensjonen. Videre skal partene ta alle mulige forholdsregler ved valg av angrepsmidler og -metoder med sikte på å unngå eller i hvert fall å minske tilfeldig skade på kulturverdier som er beskyttet av artikkel 4 i konvensjonen mv.

Artikkel 8 omhandler forholdsregler mot virkningene av kamphandlinger. Partene i konflikten skal så langt det er gjennomførbart flytte rørlige kulturverdier som er i nærheten av militære mål og unngå å plassere militære mål i nærheten av kulturverdier.

Artikkel 9 omtaler okkupasjonsplikten til blant annet å hindre ulovlig eksport av kulturverdier eller å hindre ulovlige arkeologiske utgravninger.

Protokollens kapittel 3 beskriver den nye beskyttelsesgraden – forsterket beskyttelse.

Artikkel 10 fastsetter at kulturverdier som har krav på forsterket beskyttelse etter protokollen, skal være av største betydning for menneskeheten («of the greatest importance for humanity»). Det innebærer at forsterket beskyttelse under protokollen vil være på et høyere nivå enn spesiell beskyttelse under konvensjonen. Dette gir totalt tre beskyttelsesgrader etter konvensjonen og protokollen:

Haag-konvensjonen	Annen protokoll
	Forsterket beskyttelse i henhold til artikkel 10
Spesiell beskyttelse i henhold til artikkel 8	
Generell beskyttelse i henhold til artikkel 6	Generell beskyttelse i henhold til artikkel 6

Artikkel 11 omtaler rutiner ved innvilgelse av forsterket beskyttelse. Hver part bør sende inn til komiteen en liste over kulturverdier som parten akter å be om forsterket beskyttelse for. Det fastsettes bl.a. at en beslutning om å innvilge eller nekte forsterket beskyttelse bare kan tas på grunnlag av kriteriene nevnt i artikkel 10. Ved utbrudd av kamphandlinger kan en part i konflikten som hastesak anmode om forsterket beskyttelse av kulturverdier under sin jurisdiksjon eller kontroll ved å inngi en anmodning om dette til komiteen.

Artikkel 12 fastsetter at det skal være immunitet for kulturverdier under forsterket beskyttelse. Det fastslås at man ikke kan bruke objekt som har forsterket beskyttelse, eller disses nærmeste omgivelser, som støttepunkt i militære handlinger.

Artikkel 13 regulerer tap av forsterket beskyttelse. Kulturverdier under forsterket beskyttelse skal miste denne beskyttelsen bare dersom denne beskyttelsen blir midlertidig eller varig opphevet i samsvar med artikkel 14, eller dersom, og så lenge som, kulturverdiene på grunn av sin bruk har blitt et militært mål.

Artikkel 14 omtaler tap av forsterket beskyttelse, enten varig eller midlertidig.

Protokollens kapittel 4 omhandler strafferettslig ansvar og jurisdiksjon.

Artikkel 15 fastsetter hva som skal regnes som alvorlige brudd på bestemmelsene i protokollen. Som alvorlige brudd på protokollen regnes å gjøre kulturverdier under forsterket beskyttelse til gjenstand for angrep, bruke kulturverdier under forsterket beskyttelse eller de umiddelbare omgivelsene som støtte for militære handlinger, gjøre omfattende ødeleggelse eller tilegnelse av kulturverdier, angrep på kulturverdier, tyveri, plyndring eller urettmessig tilegnelse av og all vandalisme rettet mot kulturverdier.

Det fastsettes at hver part skal treffe nødvendige tiltak for å straffebelegge i sin nasjonale lovgivning de overtredelsene som er fastsatt i denne

artikkelen. I dette arbeidet skal partene etterleve alminnelige rettslige og folkerettslige prinsipper, blant annet reglene som utvider det individuelle strafferettslige ansvaret til andre personer enn dem som direkte utførte handlingen.

Artikkel 16 omhandler jurisdiksjon. Hver part skal treffe de lovgivningstiltak som er nødvendige for å fastsette sin jurisdiksjon over overtredelser fastsatt i artikkel 15 nr. 1 i følgende tilfeller:

- når en slik overtredelse er begått på territoriet til vedkommende stat,
- når den påståtte overtrederen er statsborger i vedkommende stat,
- ved overtredelser fastsatt i artikkel 15 bokstav a) til c), når den påståtte overtrederen oppholder seg på partens territorium.

Det fastsettes at protokollen i utgangspunktet ikke avskjærer individuelt strafferettslig ansvar eller utøvelse av jurisdiksjon etter nasjonal lovgivning og folkeretten, og at den ikke berører utøvelse av jurisdiksjon etter internasjonal sedvanerett.

Artikkel 17 omhandler rettsforfølging av overtredelser av protokollen. Parten som territoriet der den påståtte overtrederen oppholder seg tilhører, skal uten unntak og uten ugrunnet opphold oversende saken til vedkommende myndigheter med sikte på rettsforfølging, med behandling i samsvar med partens nasjonale lovgivning eller eventuelt i samsvar med relevante regler i folkeretten.

Artikkel 18 regulerer utlevering av overtredere mellom partene. Overtredelsene som er fastsatt i artikkel 15 nr. 1 bokstav a) til c), skal anses å være tatt med som overtredelser som kvalifiserer for utlevering i enhver utleveringsavtale som eksisterte mellom noen av partene før denne protokoll trådte i kraft. Partene forplikter seg til å ta med slike overtredelser i alle utleveringsavtaler som senere blir inngått mellom dem.

Artikkel 19 sier at partene skal gi hverandre gjensidig bistand i straffesaker som gjelder overtredelse av artikkel 15.

Artikkel 20 bestemmer at en anmodning om utlevering eller om gjensidig juridisk bistand grunnet på slike overtredelser, ikke kan avslås bare på det grunnlaget at det dreier seg om en politisk overtredelse eller en overtredelse som er forbundet med en politisk overtredelse, eller en overtredelse som er inspirert av politiske motiver.

Artikkel 21 omtaler statspartens ansvar for å treffe tiltak ved brudd på konvensjonen og protokollen.

Protokollens kapittel 5 regulerer beskyttelse av kulturverdier i ikke-internasjonale væpnede konflikter.

Artikkel 22 omhandler væpnede konflikter som ikke er av internasjonal art. Den fastsetter at protokollen kommer til anvendelse ved ikke-internasjonale væpnede konflikter. Dette betyr at protokollen ikke kommer til anvendelse i forbindelse med oppførte og isolerte og sporadiske voldshandlinger, da dette ikke anses som situasjoner med væpnet konflikter. Det fremgår bl.a. at UNESCO kan tilby sine tjenester til partene i konflikten.

Protokollens kapittel 6 regulerer institusjonelle forhold.

Artikkel 23 sier at det skal avholdes et partsmøte som skal kalles sammen til samme tid som UNESCO holder generalkonferanse, og i samarbeid med møtet til de kontraherende partene, dersom generaldirektøren har kalt inn til et slikt møte. Partsmøtet skal vedta sin forretningsorden. Partsmøtets funksjoner skal være å velge komitémedlemmene, godkjenne retningslinjene som er utarbeidet av komiteen, føre tilsyn med komiteens bruk av fondet mv.

Artikkel 24 sier at partsmøtet skal velge en komité på tolv medlemmer, med en funksjonstid på fire år, for beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt. Komiteen skal møtes en gang i året. Partene skal søke å få til en rettferdig representasjon av de forskjellige regionene og kulturrene i verden. Representanter skal være personer som er sakkyndige på områdene kulturarv, forsvar eller folkerett.

Artikkel 25 regulerer mandatperiode, og det fremgår at en part skal velges til komiteen for fire år og skal kunne velges på nytt umiddelbart bare én gang.

Artikkel 26 sier at komiteen skal vedta sin forretningsorden. Komiteen er beslutningsdyktig når et flertall av medlemmene er til stede. Beslutninger i komiteen skal tas av et flertall på to tredeler av komitémedlemmene som avgir stemme. Medlemmene skal ikke delta i stemmegivning i saker som gjelder kulturverdier som er berørt av en væpnet konflikt som de er part i.

Artikkel 27 viser til at komiteen skal utarbeide retningslinjer for gjennomføring av protokollen, innvilge eller oppheve midlertidig eller varig forsterket beskyttelse for kulturverdier og opprette, ajourføre og fremme listen over kulturverdier under forsterket beskyttelse. Videre skal komiteen overvåke og føre tilsyn med gjennomføringen av protokollen og fremme identifikasjonen av kulturverdier under forsterket beskyttelse, behandle rapporter fra partene, og utarbeide sin

egen rapport om gjennomføringen av protokollen til partsmøtet mv.

Komiteen skal samarbeide med internasjonale og nasjonale statlige og ikke-statlige organisasjoner, for eksempel organisasjoner som har et formelt forhold til UNESCO, blant andre Den internasjonale Blue Shield-komiteen (ICBS) og delorganisasjoner av denne. Representanter for Det internasjonale senter for studier av konservering og restaurering av kulturminner (Roma-senteret) (ICCROM) og for Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC), kan også inviteres til å være til stede som rådgivere.

Artikkel 28 fastsetter at UNESCOs sekretariat skal assistere komiteen i dens arbeide.

Artikkel 29 sier at det skal opprettes et fond for beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt. Fondet skal kunne gi tilskudd til forberedende tiltak i fredstid eller til nødtiltak under væpnet konflikt. Fondet skal være basert på frivillige bidrag fra statspartene og andre.

Protokollens kapittel 7 omhandler informasjonsspredning og internasjonal hjelp og samarbeid.

Artikkel 30 sier at partene med hensiktsmessige midler, og særlig ved hjelp av opplysnings- og informasjonsprogrammer, skal søke å styrke forståelse og respekt for kulturverdier i hele befolkningen.

Artikkel 32 sier bl.a. at en part kan be komiteen om internasjonal bistand.

Protokollens kapittel 8 omhandler gjennomføring av protokollen.

Artikkel 35 regulerer mekling spesielt. Bl.a. skal beskytterstatene tilby sin velvillige mellomkomst i alle tilfeller der de anser det som nyttig for beskyttelse av kulturverdier, særlig dersom det er uenighet mellom partene i konflikten om anvendelsen eller fortolkningen av bestemmelsene i protokollen.

Artikkel 36 fastsetter at i en konflikt der det ikke er oppnevnt beskytterstater, kan generaldirektøren tilby sin velvillige mellomkomst eller søke andre former for mekling, med sikte på å oppnå enighet.

Artikkel 38 omhandler statenes ansvar. Ingen bestemmelse i protokollen som gjelder individuelt strafferettslig ansvar skal berøre ansvaret som statene har etter folkeretten, herunder plikten til å betale krigsskadeerstatning.

Protokollens kapittel 9 inneholder sluttbestemmelser.

Artikkel 40 fastsetter at protokollen skal være datert 26. mars 1999. Den skal være åpen for undertegning for de kontraherende parter i Haag fra 17. mai 1999 til 31. desember 1999.

Artikkel 41 sier at protokollen er gjenstand for partenes ratifikasjon, godtaking eller godkjenning.

Artikkel 42 sier at protokollen er åpen for tiltrødelse for andre kontraherende parter fra 1. januar 2000.

Artikkel 43 fastslår at protokollen skal tre i kraft tre måneder etter at tve ratifikasjons-, godtakings-, godkjennings- eller tiltrødelsesdokumenter har blitt deponert. Deretter skal protokollen tre i kraft for hver part tre måneder etter at parten har deponert ratifikasjons-, godtakings-, godkjennings- eller tiltrødelsesdokumentet.

Artikkel 44 regulerer ikrafttrødelse under væpnede konflikter. Det fremgår at situasjonene som er nevnt i artikkel 18 og 19 i konvensjonen, medfører at ratifikasjoner deponert av partene i konflikten før eller etter at kamphandlingene eller okkupasjonen har begynt, får øyeblikkelig virkning. I slike tilfeller skal generaldirektøren på raskest mulig måte oversende meddelelsene som er nevnt i artikkel 46.

Artikkel 45 gir hver part rett til å si opp protokollen. Oppsigelsen skal tre i kraft ett år etter at oppsigelsesdokumentet er mottatt.

Artikkel 46 sier at generaldirektøren skal gi alle kontraherende parter opplysninger om alle ratifikasjons-, godtakings-, godkjennings- eller tiltrødelsesdokumenter eller om oppsigelser av protokollen.

Artikkel 47 sier at protokollen på anmodning fra generaldirektøren skal registreres hos sekretariatet i De forente nasjoner, i samsvar med artikkel 102 i FN-pakten.

I tillegg ble den sendt til følgende instanser i brev av 25. juli 2005:

Direktoratet for naturforvaltning
Norsk Polarinstitut
Riksantikvaren
Statens forurensingstilsyn

Totalt ga 20 av høringsinstansene tilbakemelding. Ingen av dem hadde innvendinger til norsk tilslutning. Av disse ga følgende kommentarer som ennå har relevans:

Europa Nostra anså at myndighetene må sørge for nødvendige ressurser slik at de mest sårbare og uerstattelige kulturminnene kan listeføres og sikres mot brann og andre former for ødeleggelse. Oppmerksomheten må også rettes mot verdifulle naturområder på UNESCOs verdensarvliste og verdifulle kulturlandskap. Definisjonen i artikkel 10: «kulturarv av største betydning for menneskeheten» bør konkretiseres. Det framheves at trebygninger er spesielt sårbare.

Forsvarsdepartementet anså at departementets forpliktelser er oppfylt gjennom forsvarets kompetansesenter for kulturminnevern, Nasjonale festningsverk, som har det helhetlige ansvaret for å ta vare på forsvarets kulturminner. Opplæringen av militært personell skjer som en del av den generelle folkerettsundervisningen i forsvarret, og særskilt undervisning om konvensjonen på Krigsskolen. En av konsekvensene av norsk ratifikasjon av protokollen vil være økt behov for undervisning av relevant militært personell.

Justisdepartementet påpekte i denne høringen at hverken straffeloven § 152b eller kulturminneloven § 27 var i samsvar med kravene i protokollens artikkel 15, jf. artikkel 16.

Kulturdepartementet foreslo at ABM-utvikling (Statens senter for arkiv, bibliotek og museum) får ansvaret for å forvalte konvensjonen i spørsmål knyttet til ABM-sektoren i samarbeide med Riksantikvaren. ABM-utvikling deltar i den norske delegasjonen i relevante fora. Kulturdepartementet ivaretar forholdet til innholdet i protokollen.

Norges Røde Kors (RK) kommenterte at det ikke er tilstrekkelig at Norge ratifiserer protokollen. Den må også implementeres blant annet gjennom endringer i lovverket og opplæring i forpliktelsene Norge har i henhold til konvensjonen. RK påpekte at Norge allerede nå er forpliktet i fredstid til å gjennomføre flere av bestemmelsene i protokollen, blant annet når det gjelder grunnopplæring av soldater, ikke bare offiserene på Krigsskolen, men også forpliktet til å spre informasjon til sivilbefolkningen. Dette kan skje gjennom opplæring i skolen.

5 Høringen

5.1 Nærmere om den tidligere høringen

Spørsmålet om ratifikasjon av annen protokoll til Haag-konvensjonen ble sendt på høring fra daværende Miljøverndepartementet i brev av 18. juli 2005 til følgende instanser:

Den norske Blue Shield-komiteén
Den norske UNESCO-kommisjonen
Departementene
Europa Nostra
Icom – International Council of Museums
Icomos – International Council on Monuments and Sites
Norsk kulturarv
Norges kulturvernforbund
Norges museumsforbund
Norges Røde Kors

RK foreslo at det bør utarbeides beredskapsplaner for å sikre kulturverdiene i tilfelle brann eller væpnet konflikt og påpekte at verdiene som kulturminneloven beskytter sannsynligvis ikke omfatter alle kulturverdiene som protokollen verner. De mente derfor at det er behov for egen straffebestemmelse rettet mot brudd både på konvensjonen og protokollen.

Endelig viste RK til at Justisdepartementet innarbeider Romavedtektenes straffebud i den norske straffeloven og anbefalte at man når man innfører egne straffebestemmelser om krigsforbrytelser i Norge, også innarbeider alle handlingene statene er forpliktet til å straffeforfølge etter protokollen.

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) ønsket et totalforbud i protokollens artikkel 6 og det samme i artikkel 14 og ønsket videre at artikkel 15 følges av komiteen for å få tilnærmet lik praksis mellom landene. NIKU ønsket nasjonal oppfølging av punktene i artikkel 27, og mente det er naturlig at regionale og lokale kulturminnemyndigheter har ansvar for å sikre kulturverdiene, jf. artikkel 33. Listen over kulturminner, jf. konvensjonens artikkel 8, bør revideres og gjøres kjent blant regionale og lokale kulturminnemyndigheter. Det er behov for komplette registre, jf. artikkel 17 og for samarbeid med regionale og lokale kulturminnemyndigheter for å gjøre konvensjonsteksten kjent, jf. artikkel 25. De anså at det er behov for å oppdatere listen over forberedende tiltak i fredstid, jf. protokollens artikkel 5.

Riksantikvaren kommenterte protokollens forhold til norsk lov. «Kulturverdier», slik det er definert i konvensjonens artikkel 1, omfatter flere kategorier gjenstander som ikke kan fredes etter kulturminneloven, blant annet kunstverk, manuskript og bøker. Også forholdet til straffeloven ble berørt. Implementeringen av protokollen kan få konsekvenser for de ordinære budsjettpostene.

5.2 Vurdering av de tidligere høringsuttalelsene

Både *Europa Nostra* og *NIKU* har trukket frem spørsmålet om listeføring av kulturverdier. Det eksisterer et omfattende, påbegynt arbeid fra 1960-tallet med oversikt over de viktigste kulturverdiene i landet. Listen er utarbeidet i henhold til bestemmelsene i konvensjonen artikkel 8 om spesiell beskyttelse. Klima- og miljødepartementet anser det som lite hensiktsmessig å ta opp igjen dette arbeidet nå, da det i mellomtiden er utviklet gode registre med oversikt over ulike kulturminnekategorier, og et tydelig og godt utbygd forvaltningsansvar. Det samme gjelder for museer og

arkiver som omfattes av konvensjonen. Når det gjelder protokollens beskyttelsesgrad i artikkel 10 om forsterket beskyttelse, har en arbeidsgruppe ledet av Riksantikvaren, med mandat til å utarbeide en statusrapport for implementeringen av konvensjonen og protokollene, anbefalt at dette ikke prioriteres inntil videre.

Både *Forsvarsdepartementet* og *RK* tok opp behovet for opplæring av militært personell. Klima- og miljødepartementet tar dette til etterretning og viser til at forsvarssektoren har et godt utbygd utdannings- og opplæringssystem.

Kulturdepartementet tok opp spørsmål om forvaltningen av konvensjonen. Departementet viser til at det er Klima- og miljødepartementet som er ansvarlig departement for konvensjonen, og Klima- og miljødepartementet vil involvere andre berørte departementer ved behov.

Norges Røde Kors tok opp behovet for å utarbeide beredskapsplaner for å sikre kulturverdier. Klima- og miljødepartementet viser til at problemstillingen er behandlet i rapporten fra en arbeidsgruppe ledet av Riksantikvaren om implementering av konvensjonen og protokollene.

NIKU kommenterte forhold knyttet til forvaltningen av konvensjonen og protokollen. Klima- og miljødepartementet viser til at det er komiteene for henholdsvis konvensjonen og protokollen som har ansvaret for å forvalte disse. Norge vil som statspart til konvensjonen og protokollen ta med synspunkter på de løpende sakene som behandles av komiteene på adekvat måte.

Riksantikvaren kommenterte forholdet til begrepet «kulturverdier» og de ulike sektorene som omfattes av konvensjonen. Klima- og miljødepartementet viser til at sektorenes ansvar er beskrevet i rapporten om implementering av konvensjonen og protokollen.

Klima- og miljødepartementet anser at kommentarene i høringen er ivaretatt i den videre prosessen og viser til at foreleggningen ikke har avdekket nye eller ytterligere forhold som er til hinder for norsk tiltredelse av protokollen. Departementet viser for øvrig til kapittel 8 om økonomiske og administrative konsekvenser og om ansvar for den videre oppfølgingen av konvensjonen og protokollen.

6 Forelegging

6.1 Forelegging 2010

Forslag til proposisjon om tiltredelse av protokollen ble sendt på forelegging til departementene i

brev av 10. desember 2010. Daværende Miljøverndepartementet viste til at det var gått fem år siden høringsrunden og at ingen hadde innvendinger til norsk ratifikasjon på daværende tidspunkt. Miljøverndepartementet viste spesielt til de gjennomførte endringene i straffeloven som er nødvendige for norsk tiltredelse, men som på det tidspunktet ikke hadde trådt i kraft.

Totalt har 13 av departementene gitt tilbakemelding. Ingen av dem hadde innvendinger til norsk tiltredelse. Av disse har følgende gitt kommentarer:

Forsvarsdepartementet påpekte at man også tidligere i høringen av spørsmålet om norsk tiltredelse har vist til at forsvarssektorens forpliktelser er oppfylt gjennom forsvarets kompetansesenter for kulturminnevern. Opplæring av militært personell i protokollen kan skje uten store administrative/økonomiske konsekvenser.

Videre hadde *Forsvarsdepartementet* kommentarer til den språklige omtalen av protokollen, samt til oppfølgingen av protokollen, da med særlig fokus på kategorien kulturverdier med krav på særskilt vern (*enhanced protection*). *Forsvarsdepartementet* understreket videre sitt syn når det gjelder konvensjonens system med merking av kulturminner og mener at dette bør gjennomføres på norsk territorium.

Justisdepartementet påpekte at de nødvendige endringene i straffeloven som departementet viste til i høringen i 2005 ennå ikke hadde trådt i kraft og at norsk tiltredelse ikke er mulig før lovendringene blir gjort gjeldende i norsk lov.

Utenriksdepartementet viste til spørsmålet om merking av kulturminner som gis beskyttelse etter protokollen, at dette spørsmålet også er diskutert i Kontaktutvalget for internasjonal humanitærrett, og at dette vil kunne gi bedre beskyttelse for kulturminner under væpnet konflikt.

6.2 Forelegging 2015

Forslag til proposisjon ble på nytt sendt på forelegging til departementene i brev av 3. desember 2015 fra Klima- og miljødepartementet. Departementet viste til tidligere hørings- og foreleggingsrunder og at tiltredelsen ikke tidligere hadde blitt gjennomført grunnet behovet for å endre straffeloven for å tilfredstille kravene i artikkel 15 i annen protokoll.

Totalt har tolv av departementene gitt tilbakemelding. Ingen av dem hadde innvendinger til norsk tiltredelse.

Forsvarsdepartementet viste til tidligere uttalelser om at det ved tiltredelse til protokollen

vil innføringen av et særskilt vern for utvalgte kulturminner medføre at det blir forbudt å angripe objekter med særskilt vern, samt å bruke slike objekter eller deres umiddelbare nærhet til militære formål. Opphevelse av særskilt vern kan bare skje dersom objektet er blitt gjort til militært mål av motparten og det ikke finnes noe realistisk alternativ for å oppnå tilsvarende militær fordel. *Forsvarsdepartementet* viste til at beslutning om angrep da skal tas på «highest operational level of command», det vil si forsvarssjefsnivå. Dette i motsetning til Haag-konvensjonens generelle vern, som kan oppheves av bataljonssjef (med mulighet for å treffe beslutning på lavere nivå når omstendighetene gjør det nødvendig).

Forsvarsdepartementet påpekte at de militære begrensninger som særskilt vern vil kunne medføre i mange tilfeller kan bli uakseptable, og dermed svært vanskelige å håndtere. *Forsvarsdepartementet* viste til at et særskilt vern av kulturobjekter nær kommunikasjonsknutepunkter kan lamme eller forhindre militære operasjoner i store områder med kritiske konsekvenser for forsvaret av Norge. Forsvaret ved *Forsvarsdepartementet* må følgelig få vesentlig innflytelse på hvilke objekter som det skal søkes om å få forsterket beskyttelse for. *Forsvarsdepartementet* kan gi sin tilslutning til norsk tiltredelse av protokollen forutsatt at dette skjer.

6.3 Vurdering av uttalelsene

Når det gjelder utvelgelse av kulturverdier til oppføring på en liste for forsterket beskyttelse i henhold til protokollens artikkel 10, viser Klima- og miljødepartementet til kap 5.2 hvor det fremgår at dette er vurdert å ikke være aktuelt på nåværende tidspunkt. Dersom et slikt arbeid blir igangsatt vil Forsvaret ved *Forsvarsdepartementet* delta i identifisering og nominering av disse objektene. Utvelgelse av objekter med forsterket beskyttelse vil være grunnlag for en høring. En endelig liste over objekter som det eventuelt skal søkes om forsterket vern til etter protokollen vil måtte fastsettes i samråd med de berørte departementer.

Klima- og miljødepartementet ser for øvrig ikke at det er noen forhold som er til hinder for norsk tiltredelse nå.

7 Forholdet til norsk rett

Under høringen i 2005 (og foreleggingen i 2010) påpekte *Justisdepartementet* at norsk lov måtte endres for å tilfredsstille kravene i artikkel 15 i protokollen. Protokollens artikkel 15 omtaler

Tabell 7.1

Annen protokoll	Norske lover
Artikkel 15 nr. 1 bokstav a (gjøre kulturverdier under forsterket beskyttelse til gjenstand for angrep)	Straffeloven § 106 første ledd, bokstav f
Artikkel 15 nr. 1 bokstav b (bruke kulturverdier under forsterket beskyttelse som støtte for militære handlinger)	Straffeloven § 242 annet ledd
Artikkel 15 nr. 1 bokstav c (ødeleggelse eller tilegnelse av kulturverdier)	Straffeloven § 104 første ledd, bokstav b
Artikkel 15 nr. 1 bokstav d (gjøre kulturverdier til gjenstand for angrep)	Straffeloven § 106 første ledd, bokstav f
Artikkel 15 nr. 1 bokstav e (tyveri og plyndring mv. av kulturverdier)	Straffeloven § 104 første ledd, bokstav a
Artikkel 21 b (ulovlig utførsel og overføring av eiendomsrett til kulturverdier)	Kulturminneloven §§ 23 a-f (utførsel/innførsel) Kulturminneloven § 27 (straffebestemmelser)

alvorlige brudd på bestemmelsene i protokollen. Artikkel 15.1 omtaler hva som er å anse som alvorlige brudd, samt at artikkel 15.2 fastsetter at statsparten har plikt til å gjennomføre bestemmelser om brudd på protokollen i egen straffelov.

Straffeloven 2005 §§ 104 og 106 trådte i kraft 7. mars 2008 og den nødvendige endringen i straffeloven 1902 § 152 b trådte i kraft 21. juni 2013. Se for øvrig omtalen i Prop. 131 L (2012–2013) punkt 12.5.

Kravene i protokollens artikkel 21 b om ulovlig handel med kulturgjenstander dekkes av kulturminneloven §§ 23 a-f og § 27.

Tabell 7.1 viser kravene i protokollen og motsvarende bestemmelser i norsk lov.

8 Økonomiske og administrative konsekvenser

En arbeidsgruppe under ledelse av Riksantikvaren har på oppdrag levert en rapport om status for gjennomføring av konvensjonen og protokollene og nødvendige oppfølgingstiltak. Rapporten ble sendt på høring til departementer og berørte parter samtidig med første foreleggingsrunde, i brev av 9. november 2010. I påvente av at arbeidet med tiltredelse til protokollen skulle komme i gang igjen etter de nødvendige lovendringene, har man avventet ferdigstillingen av denne rapporten. Riksantikvaren er nå bedt om å ferdigstille arbeidet. Klima- og miljødepartementet anser at lovendringene i straffeloven innebærer at Norge er

klar til å gjennomføre protokollen. De forpliktelsene som ellers ligger i konvensjonen og protokollen, og som er omtalt i denne rapporten, er etter departementets oppfatning ikke til hinder for norsk tiltredelse til protokollen.

Flere departementer har allerede et ansvar for oppfølging av forpliktelsene som ligger i konvensjonen og som følger av tiltredelse til protokollen. Gjennomføringen av annen protokoll berører i hovedsak fagområder under Forsvarsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet, men gjelder også andre departementer med ansvar for museer, bibliotek og arkiv.

Rapporten om gjennomføring av konvensjonen og protokollen skal legges til grunn i den videre oppfølgingen av de norske forpliktelsene som statspart til konvensjonen og protokollen. Eventuelle budsjettmessige konsekvenser forutsettes dekket innenfor de berørte departementers gjeldende budsjetttrammer.

Klima- og miljødepartementet er ansvarlig departement for konvensjonen og protokollen og vil følge opp konvensjonen i samarbeid med berørte departementer.

9 Konklusjon og tilråding

UNESCOs innsats i væpnet konflikt er viktig, men fundert i medlemsstatenes oppslutning om de ulike konvensjonene. Haag-konvensjonen og særlig

annen protokoll er et viktig verktøy i det utvalget av virkemidler som står til UNESCOs rådighet, og særlig når det gjelder ødeleggelse av verdensarv, men også andre viktige kulturverdier. Protokollen tydeliggjør plikter og ansvar i væpnede konflikter, herunder i nasjonale væpnede konflikter, og setter krav til beskyttelse av disse kulturverdiene. Systemet med forsterket beskyttelse for kulturverdier som er av største betydning for menneskeheden, forventes å gi forbedret vern til denne type kulturverdier. Likeledes de forsterkede sanksjonene mot alvorlige brudd rettet mot kulturverdier.

Norsk tiltredelse av protokollen gir et viktig internasjonalt signal om respekt for kulturverdier, også i væpnede konflikter. Det vil bli lagt merke til at Norge slutter opp om dette viktige og aktuelle arbeidet.

Klima- og miljødepartementet tilrår tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om Samtykke til tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999, i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om samtykke til tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999

I

Stortinget samtykker i tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999.

Vedlegg 1

**Second Protocol to the
Hague Convention of 1954
for the Protection of
Cultural Property in the
Event of Armed Conflict of
26 March 1999**

**Annen protokoll til Haag-
konvensjonen av 1954
om beskyttelse av
kulturverdier i tilfelle av
væpnet konflikt av
26. mars 1999**

The Parties,

Conscious of the need to improve the protection of cultural property in the event of armed conflict and to establish an enhanced system of protection for specifically designated cultural property;

Reaffirming the importance of the provisions of the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, done at the Hague on 14 May 1954, and emphasizing the necessity to supplement these provisions through measures to reinforce their implementation;

Desiring to provide the High Contracting Parties to the Convention with a means of being more closely involved in the protection of cultural property in the event of armed conflict by establishing appropriate procedures therefor;

Considering that the rules governing the protection of cultural property in the event of armed conflict should reflect developments in international law;

Affirming that the rules of customary international law will continue to govern questions not regulated by the provisions of this Protocol;

Have agreed as follows:

Chapter 1

Introduction

Article 1

Definitions

For the purposes of this Protocol:

- a. «Party» means a State Party to this Protocol;
- b. «cultural property» means cultural property as defined in Article 1 of the Convention;

Partene –

som er seg bevisst behovet for å forbedre beskyttelsen av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt og for å fastsette en forsterket ordning for beskyttelse av særskilt utpekte kulturverdier,

som bekrefter på nytt at bestemmelsene i Konvensjonen om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt, utferdiget i Haag 14. mai 1954, er viktige, og som legger vekt på at det er nødvendig å supplere disse bestemmelsene med tiltak for å styrke gjennomføringen av dem,

som ønsker å gi de kontraherende partene i konvensjonen et middel til å være mer involvert i beskyttelsen av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt ved å fastsette hensiktsmessige framgangsmåter for dette,

som tar i betraktning at reglene som regulerer beskyttelsen av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt, bør gjenspeile utviklingen i folkeretten,

som bekrefter at reglene i den internasjonale sedvaneretten fortsatt vil regulere spørsmål som ikke er regulert av bestemmelsene i denne protokoll –

har blitt enige om følgende:

Kapittel 1

Innledning

Artikkel 1

Definisjoner

I denne protokoll menes med

- a. «part»: stat som er part i denne protokoll,
- b. «kulturverdier»: kulturverdier som definert i artikkel 1 i konvensjonen,

Samtykke til tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999

c. «Convention» means the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, done at The Hague on 14 May 1954; d. «High Contracting Party» means a State Party to the Convention; e. «enhanced protection» means the system of enhanced protection established by Articles 10 and 11; f. «military objective» means an object which by its nature, location, purpose, or use makes an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralisation, in the circumstances ruling at the time, offers a definite military advantage; g. «illicit» means under compulsion or otherwise in violation of the applicable rules of the domestic law of the occupied territory or of international law. h. «List» means the International List of Cultural Property under Enhanced Protection established in accordance with Article 27, sub-paragraph 1(b); i. «Director-General» means the Director-General of UNESCO; j. «UNESCO» means the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization; k. «First Protocol» means the Protocol for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict done at The Hague on 14 May 1954;	c. «konvensjonen»: Konvensjonen om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt, utferdiget i Haag 14. mai 1954, d. «kontraherende part»: stat som er part i konvensjonen, e. «forsterket beskyttelse»: ordningen med forsterket beskyttelse fastsatt i artikkel 10 og 11, f. «militært mål»: gjenstand som på grunn av sin art, sin plassering, sitt formål eller sin bruk utgjør et effektivt bidrag til militære handlinger, og som, dersom den blir helt eller delvis ødelagt, tatt eller nøytralisert, gir en klar militær fordel under de rådende omstendigheter på vedkommende tidspunkt, g. «ulovlig»: under tvang eller på annen måte i strid med gjeldende regler i lovgivningen i det okkuperte territoriet eller i folkeretten, h. «listen»: Den internasjonale listen over kulturverdier under forsterket beskyttelse fastsatt i samsvar med artikkel 27 nr. 1 bokstav b), i. generaldirektøren»: UNESCOs generaldirektør, j. «UNESCO»: FNs organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur, k. «første protokoll»: protokollen om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt utferdiget i Haag 14. mai 1954.

Article 2

Relation to the Convention

This Protocol supplements the Convention in relations between the Parties.

Article 3

Scope of application

1. In addition to the provisions which shall apply in time of peace, this Protocol shall apply in situations referred to in Article 18 paragraphs 1 and 2 of the Convention and in Article 22 paragraph 1.
2. When one of the parties to an armed conflict is not bound by this Protocol, the Parties to this Protocol shall remain bound by it in their mutual relations. They shall furthermore be bound by this Protocol in relation to a State party to the conflict which is not bound by it, if the latter accepts the provi-

Artikkel 2

Forholdet til konvensjonen

Denne protokoll supplerer konvensjonen når det gjelder forholdet mellom partene.

Artikkel 3

Virkeområde

1. I tillegg til bestemmelsene som skal gjelde i fredstid, skal denne protokoll gjelde i situasjoner nevnt i artikkel 18 nr. 1 og 2 i konvensjonen og i artikkel 22 nr. 1.
2. Når en av partene i en væpnet konflikt ikke er bundet av denne protokoll, skal partene i denne protokoll være bundet av den i forhold til hverandre. De skal videre være bundet av denne protokoll i forhold til en statspart i konflikten som ikke er bundet av den, dersom sistnevnte godtar bestemmelsene i

sions of this Protocol and so long as it applies them.

denne protokoll og så lenge som den anvender dem.

Article 4

Relationship between Chapter 3 and other provisions of the Convention and this Protocol

The application of the provisions of Chapter 3 of this Protocol is without prejudice to:

- a. the application of the provisions of Chapter I of the Convention and of Chapter 2 of this Protocol;
- b. the application of the provisions of Chapter II of the Convention save that, as between Parties to this Protocol or as between a Party and a State which accepts and applies this Protocol in accordance with Article 3 paragraph 2, where cultural property has been granted both special protection and enhanced protection, only the provisions of enhanced protection shall apply.

Chapter 2

General provisions regarding protection

Article 5

Safeguarding of cultural property

Preparatory measures taken in time of peace for the safeguarding of cultural property against the foreseeable effects of an armed conflict pursuant to Article 3 of the Convention shall include, as appropriate, the preparation of inventories, the planning of emergency measures for protection against fire or structural collapse, the preparation for the removal of movable cultural property or the provision for adequate in situ protection of such property, and the designation of competent authorities responsible for the safeguarding of cultural property.

Article 6

Respect for cultural property

With the goal of ensuring respect for cultural property in accordance with Article 4 of the Convention:

- a. a waiver on the basis of imperative military necessity pursuant to Article 4 paragraph 2 of the Convention may only be invoked to direct an act of hostility against cultural property when and for as long as:
 - i. that cultural property has, by its function, been made into a military objective; and

Artikkel 4

Forholdet mellom kapittel 3 og andre bestemmelser i konvensjonen og denne protokoll

Anvendelsen av bestemmelsene i kapittel 3 i denne protokoll berører ikke:

- a. anvendelsen av bestemmelsene i kapittel I i konvensjonen og av kapittel 2 i denne protokoll,
- b. anvendelsen av bestemmelsene i kapittel II i konvensjonen med unntak av at mellom partene i denne protokoll eller mellom en part og en stat som godtar og anvender denne protokoll i samsvar med artikkel 3 nr. 2, der kulturverdier har blitt innrømt både spesiell beskyttelse og forsterket beskyttelse, skal bare bestemmelsene om forsterket beskyttelse gjelde.

Kapittel 2

Alminnelige bestemmelser om beskyttelse

Artikkel 5

Sikring av kulturverdier

Forberedende tiltak som tas i fredstid for å sikre kulturverdier mot forventede virkninger av en væpnet konflikt i samsvar med artikkel 3 i konvensjonen, skal, når det er hensiktsmessig, omfatte utarbeiding av inventarlistene, planlegging av nødtiltak for beskyttelse mot brann eller bygningsvikt, forberedelse av flytting av rørlige kulturverdier eller å sørge for tilstrekkelig beskyttelse av slike verdier på stedet, og utpeking av vedkommende myndigheter som skal være ansvarlige for å sikre kulturverdier.

Artikkel 6

Respekt for kulturverdier

Med sikte på å sikre respekt for kulturverdier i samsvar med artikkel 4 i konvensjonen:

- a. kan en tilsidesettelse på grunnlag av tvingende militær nødvendighet i samsvar med artikkel 4 nr. 2 i konvensjonen bare gjøres gjeldende for å rette en fiendtlig handling mot kulturverdier når og så lenge som:
 - i. vedkommende kulturverdier ut fra sin funksjon har blitt gjort til et militært mål, og

- ii. there is no feasible alternative available to obtain a similar military advantage to that offered by directing an act of hostility against that objective;
 - b. a waiver on the basis of imperative military necessity pursuant to Article 4 paragraph 2 of the Convention may only be invoked to use cultural property for purposes which are likely to expose it to destruction or damage when and for as long as no choice is possible between such use of the cultural property and another feasible method for obtaining a similar military advantage;
 - c. the decision to invoke imperative military necessity shall only be taken by an officer commanding a force the equivalent of a battalion in size or larger, or a force smaller in size where circumstances do not permit otherwise;
 - d. in case of an attack based on a decision taken in accordance with sub-paragraph (a), an effective advance warning shall be given whenever circumstances permit.
- ii. det ikke finnes noe gjennomførbart alternativ for å skaffe seg en lignende militær fordel ved å rette en fiendtlig handling mot vedkommende mål,
 - b. kan en tilsidesettelse på grunnlag av tvingende militær nødvendighet i samsvar med artikkel 4 nr. 2 i konvensjonen bare gjøres gjeldende for å bruke kulturverdier til formål som sannsynligvis vil ødelegge eller skade dem, når og så lenge det ikke er mulig å velge mellom slik bruk av kulturverdiene og en annen gjennomførlig måte å skaffe seg en lignende militær fordel på,
 - c. beslutningen om å gjøre gjeldende tvingende militær nødvendighet skal tas bare av en offiser som har kommando over en styrke på størrelse med en bataljon eller større eller en mindre styrke dersom omstendighetene ikke tillater annet,
 - d. i tilfelle av et angrep basert på en beslutning tatt i samsvar med bokstav a) skal det gis et effektivt forhåndsvarsel når omstendighetene tillater det.

Article 7

Precautions in attack

Without prejudice to other precautions required by international humanitarian law in the conduct of military operations, each Party to the conflict shall:

- a. do everything feasible to verify that the objectives to be attacked are not cultural property protected under Article 4 of the Convention;
- b. take all feasible precautions in the choice of means and methods of attack with a view to avoiding, and in any event to minimizing, incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention;
- c. refrain from deciding to launch any attack which may be expected to cause incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated; and
- d. cancel or suspend an attack if it becomes apparent:
 - i. that the objective is cultural property protected under Article 4 of the Convention;
 - ii. that the attack may be expected to cause incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated.

Artikkel 7

Forholdsregler under angrep

Uten at det berører andre forholdsregler som kreves i internasjonal humanitærrett ved gjennomføring av militære operasjoner, skal hver part i konflikten:

- a. gjøre alt som er mulig for å forvise seg om at målene som skal angripes, ikke er kulturverdier som er beskyttet av artikkel 4 i konvensjonen,
- b. ta alle mulige forholdsregler ved valg av angrepsmidler og -metoder med sikte på å unngå eller i hvert fall å minske tilfeldig skade på kulturverdier som er beskyttet av artikkel 4 i konvensjonen,
- c. avstå fra å beslutte iverksatt noe angrep som kan forventes å volde tilfeldig skade på kulturverdier som er beskyttet av artikkel 4 i konvensjonen, som ville være for omfattende i forhold til den forventede konkrete og direkte militære fordelene, og
- d. avlyse eller stille i bero et angrep dersom det blir klart:
 - i. at målet er en kulturverdi som er beskyttet av artikkel 4 i konvensjonen,
 - ii. at angrepet kan forventes å volde tilfeldig skade på kulturverdier som er beskyttet av artikkel 4 i konvensjonen, som ville være for omfattende i forhold til den forventede konkrete og direkte militære fordelene.

*Article 8***Precautions against the effects of hostilities**

The Parties to the conflict shall, to the maximum extent feasible:

- a. remove movable cultural property from the vicinity of military objectives or provide for adequate in situ protection;
- b. avoid locating military objectives near cultural property.

*Article 9***Protection of cultural property in occupied territory**

1. Without prejudice to the provisions of Articles 4 and 5 of the Convention, a Party in occupation of the whole or part of the territory of another Party shall prohibit and prevent in relation to the occupied territory:
 - a. any illicit export, other removal or transfer of ownership of cultural property;
 - b. any archaeological excavation, save where this is strictly required to safeguard, record or preserve cultural property;
 - c. any alteration to, or change of use of, cultural property which is intended to conceal or destroy cultural, historical or scientific evidence.
2. Any archaeological excavation of, alteration to, or change of use of, cultural property in occupied territory shall, unless circumstances do not permit, be carried out in close co-operation with the competent national authorities of the occupied territory.

Back to top

*Chapter 3***Enhanced Protection***Article 10***Enhanced protection**

Cultural property may be placed under enhanced protection provided that it meets the following three conditions:

- a. it is cultural heritage of the greatest importance for humanity;
- b. it is protected by adequate domestic legal and administrative measures recognising its exceptional cultural and historic value and ensuring the highest level of protection;

*Artikkel 8***Forholdsregler mot virkningene av kamphandlinger**

Partene i konflikten skal så langt det er gjennomførbart:

- a. flytte rørlige kulturverdier som er i nærheten av militære mål, eller sørge for tilstrekkelig beskyttelse på stedet,
- b. unngå å plassere militære mål i nærheten av kulturverdier.

*Artikkel 9***Beskyttelse av kulturverdier på okkupert territorium**

1. Uten at det berører bestemmelsene i artikkel 4 og 5 i konvensjonen, skal en part som okkuperer hele eller en del av territoriet til en annen part, forby og hindre i forhold til det okkuperte territoriet:
 - a. all ulovlig utførsel av, annen flytting av eller overføring av eiendomsrett til kulturverdier,
 - b. all arkeologisk utgraving, med mindre dette er strengt nødvendig for å sikre, registrere eller bevare kulturverdier,
 - c. all endring av kulturverdier, eller endring av bruken av kulturverdier, som er ment å skjule eller ødelegge kulturelt, historisk eller vitenskapelig materiale.
2. All arkeologisk utgraving av, endring av, eller endring av bruken av, kulturverdier på okkupert territorium skal, med mindre omstendighetene ikke tillater det, utføres i nært samarbeid med vedkommende nasjonale myndigheter på det okkuperte territoriet.

*Kapittel 3***Forsterket beskyttelse***Artikkel 10***Forsterket beskyttelse**

Kulturverdier kan settes under forsterket beskyttelse dersom de oppfyller følgende tre vilkår:

- a. det er kulturarv av største betydning for menneskeheten,
- b. de er beskyttet av høvelige nasjonale rettslige og forvaltningsmessige tiltak som anerkjenner kulturverdiens enestående kulturelle og historiske verdi og sikrer høyeste beskyttelsesnivå,

- c. it is not used for military purposes or to shield military sites and a declaration has been made by the Party which has control over the cultural property, confirming that it will not be so used.
- c. de brukes ikke til militære formål eller til å skjerm militæranlegg, og en erklæring er gitt av parten som har kontroll over kulturverdien, der det bekreftes at kulturverdien ikke vil bli brukt på denne måten.

*Article 11***The granting of enhanced protection**

1. Each Party should submit to the Committee a list of cultural property for which it intends to request the granting of enhanced protection.
2. The Party which has jurisdiction or control over the cultural property may request that it be included in the List to be established in accordance with Article 27 sub-paragraph 1(b). This request shall include all necessary information related to the criteria mentioned in Article 10. The Committee may invite a Party to request that cultural property be included in the List.
3. Other Parties, the International Committee of the Blue Shield and other non-governmental organisations with relevant expertise may recommend specific cultural property to the Committee. In such cases, the Committee may decide to invite a Party to request inclusion of that cultural property in the List.
4. Neither the request for inclusion of cultural property situated in a territory, sovereignty or jurisdiction over which is claimed by more than one State, nor its inclusion, shall in any way prejudice the rights of the parties to the dispute.
5. Upon receipt of a request for inclusion in the List, the Committee shall inform all Parties of the request. Parties may submit representations regarding such a request to the Committee within sixty days. These representations shall be made only on the basis of the criteria mentioned in Article 10. They shall be specific and related to facts. The Committee shall consider the representations, providing the Party requesting inclusion with a reasonable opportunity to respond before taking the decision. When such representations are before the Committee, decisions for inclusion in the List shall be taken, notwithstanding Article 26, by a majority of four-fifths of its members present and voting.
6. In deciding upon a request, the Committee should ask the advice of governmental and non-governmental organisations, as well as of individual experts.

*Artikkel 11***Innvilgelse av forsterket beskyttelse**

1. Hver part bør sende inn til komiteen en liste over kulturverdier som parten akter å be om forsterket beskyttelse for.
2. Parten som har jurisdiksjon eller kontroll over kulturverdiene, kan be om at de skal bli tatt med på listen som skal fastsettes i samsvar med artikkel 27 nr. 1 bokstav b). Denne anmodningen skal inneholde alle nødvendige opplysninger i forbindelse med kriteriene nevnt i artikkel 10. Komiteen kan anmode en part om å be om at kulturverdier skal bli tatt med på listen.
3. Andre parter, Den internasjonale Blue Shield-komiteen og andre ikke-statlige organisasjoner med relevant sakkunnskap kan anbefale særskilte kulturverdier overfor komiteen. I slike tilfeller kan komiteen vedta å anmode en part om å be om at vedkommende kulturgjenstand skal bli tatt med på listen.
4. Hverken en anmodning om at en kulturverdi på et territorium som mer enn én stat hevder å ha suverenitet eller jurisdiksjon over, skal bli tatt med på listen, eller det at kulturverdien blir tatt med på listen, skal på noen måte berøre rettighetene til partene i tvisten.
5. Når komiteen får en anmodning om å ta med en kulturverdi på listen, skal komiteen opplyse alle parter om anmodningen. Partene kan avgi uttalelser om en slik anmodning til komiteen innen seksti dager. Slike uttalelser skal kun være grunnet på kriteriene nevnt i artikkel 10. De skal være konkrete og gjelde faktiske forhold. Komiteen skal behandle uttalelsene og gi parten som anmoder om at en kulturverdi skal bli tatt med på listen, en rimelig mulighet til å svare før beslutningen tas. Når slike uttalelser behandles i komiteen, skal beslutninger om å ta med en kulturverdi på listen, uten hensyn til artikkel 26, tas med fire femdels flertall av medlemmene som er til stede og avgir stemme.
6. Når det skal tas stilling til en anmodning, bør komiteen spørre statlige og ikke-statlige organisasjoner samt sakkyndige enkeltpersoner til råds.

7. A decision to grant or deny enhanced protection may only be made on the basis of the criteria mentioned in Article 10.
 8. In exceptional cases, when the Committee has concluded that the Party requesting inclusion of cultural property in the List cannot fulfil the criteria of Article 10 sub-paragraph (b), the Committee may decide to grant enhanced protection, provided that the requesting Party submits a request for international assistance under Article 32.
 9. Upon the outbreak of hostilities, a Party to the conflict may request, on an emergency basis, enhanced protection of cultural property under its jurisdiction or control by communicating this request to the Committee. The Committee shall transmit this request immediately to all Parties to the conflict. In such cases the Committee will consider representations from the Parties concerned on an expedited basis. The decision to grant provisional enhanced protection shall be taken as soon as possible and, notwithstanding Article 26, by a majority of four-fifths of its members present and voting. Provisional enhanced protection may be granted by the Committee pending the outcome of the regular procedure for the granting of enhanced protection, provided that the provisions of Article 10 sub-paragraphs (a) and (c) are met.
 10. Enhanced protection shall be granted to cultural property by the Committee from the moment of its entry in the List.
 11. The Director-General shall, without delay, send to the Secretary-General of the United Nations and to all Parties notification of any decision of the Committee to include cultural property on the List.
7. En beslutning om å innvilge eller nekte forsterket beskyttelse kan kun tas på grunnlag av kriteriene nevnt i artikkel 10.
 8. Når komiteen har vedtatt at parten som ber om at kulturverdier skal bli tatt med på listen, ikke kan oppfylle kriteriene i artikkel 10 bokstav b), kan komiteen i unntakstilfeller vedta å innvilge forsterket beskyttelse dersom den anmodende part inngir en anmodning om internasjonal hjelp i samsvar med artikkel 32.
 9. Ved utbrudd av kamphandlinger kan en part i konflikten som hastesak anmode om forsterket beskyttelse av kulturverdier under sin jurisdiksjon eller kontroll ved å inngi en anmodning om dette til komiteen. Komiteen skal omgående oversende denne anmodningen til alle partene i konflikten. I slike tilfeller vil komiteen gi uttalelsene fra de berørte partene en hurtig behandling. Beslutningen om å innvilge foreløpig forsterket beskyttelse skal tas så snart som mulig og, uten hensyn til artikkel 26, med fire femdels flertall av medlemmene som er til stede og avgir stemme. Foreløpig forsterket beskyttelse kan innvilges av komiteen i påvente av resultatet av den vanlige framgangsmåten for innvilgelse av forsterket beskyttelse dersom vilkårene i artikkel 10 bokstav a) og c) er oppfylt.
 10. Komiteen skal innvilge forsterket beskyttelse for kulturverdier fra tidspunktet for oppføring på listen.
 11. Generaldirektøren skal uten opphold sende melding til FNs generalsekretær og til alle partene om hver beslutning i komiteen om å føre opp kulturverdier på listen.

*Article 12***Immunity of cultural property under enhanced protection**

The Parties to a conflict shall ensure the immunity of cultural property under enhanced protection by refraining from making such property the object of attack or from any use of the property or its immediate surroundings in support of military action.

*Article 13***Loss of enhanced protection**

1. Cultural property under enhanced protection shall only lose such protection:

*Artikkel 12***Immunitet for kulturverdier under forsterket beskyttelse**

Partene i en konflikt skal sikre immuniteten til kulturverdier under forsterket beskyttelse ved å avstå fra å gjøre slike kulturverdier til gjenstand for angrep eller fra enhver bruk av kulturverdiene eller de umiddelbare omgivelsene som støtte for militære handlinger.

*Artikkel 13***Tap av forsterket beskyttelse**

1. Kulturverdier under forsterket beskyttelse skal miste denne beskyttelsen bare:

a. if such protection is suspended or cancelled in accordance with Article 14; or b. if, and for as long as, the property has, by its use, become a military objective. 2. In the circumstances of sub-paragraph 1(b), such property may only be the object of attack if: a. the attack is the only feasible means of terminating the use of the property referred to in sub-paragraph 1(b); b. all feasible precautions are taken in the choice of means and methods of attack, with a view to terminating such use and avoiding, or in any event minimising, damage to the cultural property; c. unless circumstances do not permit, due to requirements of immediate self-defence: i. the attack is ordered at the highest operational level of command; ii. effective advance warning is issued to the opposing forces requiring the termination of the use referred to in sub-paragraph 1(b); and iii. Reasonable time is given to the opposing forces to redress the situation.	a. dersom denne beskyttelsen blir midlertidig eller varig opphevet i samsvar med artikkel 14, eller b. dersom, og så lenge som, kulturverdiene på grunn av sin bruk har blitt et militært mål. 2. I omstendighetene i nr. 1 bokstav b) kan slike kulturverdier gjøres til gjenstand for angrep bare dersom: a. angrep er den eneste gjennomførlige måten å gjøre slutt på den bruken av kulturverdiene som er nevnt i nr. 1 bokstav b), b. alle mulige forholdsregler er tatt ved valg av angrepsmidler og -metoder med sikte på å gjøre slutt på denne bruken og for å unngå eller i hvert fall å minske skade på kulturverdiene, c. med mindre omstendighetene ikke tillater det på grunn av krav til kortsiktig selvforsvar: i. det er gitt ordre til angrepet på høyeste operative kommandonivå, ii. det er gitt effektivt forhåndsvarsel til motstanderens styrker med krav om at bruken nevnt i nr. 1 bokstav b) må opphøre, og iii. det er gitt rimelig tid til motstanderens styrker til å avhjelpe situasjonen.

*Article 14***Suspension and cancellation of enhanced protection**

1. Where cultural property no longer meets any one of the criteria in Article 10 of this Protocol, the Committee may suspend its enhanced protection status or cancel that status by removing that cultural property from the List.
2. In the case of a serious violation of Article 12 in relation to cultural property under enhanced protection arising from its use in support of military action, the Committee may suspend its enhanced protection status. Where such violations are continuous, the Committee may exceptionally cancel the enhanced protection status by removing the cultural property from the List.
3. The Director-General shall, without delay, send to the Secretary-General of the United Nations and to all Parties to this Protocol notification of any decision of the Committee to suspend or cancel the enhanced protection of cultural property.

*Artikkel 14***Midlertidig eller varig oppheving av forsterket beskyttelse**

1. Når kulturverdier ikke lenger oppfyller et av kriteriene i artikkel 10 i denne protokoll, kan komiteen midlertidig oppheve kulturverdiens forsterkede beskyttelse eller varig oppheve den forsterkede beskyttelsen ved å stryke vedkommende kulturverdi fra listen.
2. Dersom det skjer et alvorlig brudd på artikkel 12 i forhold til kulturverdier under forsterket beskyttelse på grunn av bruken av kulturverdiene til støtte for militære handlinger, kan komiteen midlertidig oppheve kulturverdiens forsterkede beskyttelse. Dersom slike brudd vedvarer, kan komiteen unntaksvis varig oppheve den forsterkede beskyttelsen ved å stryke kulturverdien fra listen.
3. Generaldirektøren skal uten opphold sende melding til FNs generalsekretær og til alle partene i denne protokoll om hver beslutning i komiteen om å midlertidig eller varig oppheve den forsterkede beskyttelsen til kulturverdier.

4. Before taking such a decision, the Committee shall afford an opportunity to the Parties to make their views known.

Chapter 4

Criminal responsibility and jurisdiction

Article 15

Serious violations of this Protocol

1. Any person commits an offence within the meaning of this Protocol if that person intentionally and in violation of the Convention or this Protocol commits any of the following acts:
 - a. making cultural property under enhanced protection the object of attack;
 - b. using cultural property under enhanced protection or its immediate surroundings in support of military action;
 - c. extensive destruction or appropriation of cultural property protected under the Convention and this Protocol;
 - d. making cultural property protected under the Convention and this Protocol the object of attack;
 - e. theft, pillage or misappropriation of, or acts of vandalism directed against cultural property protected under the Convention.
2. Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the offences set forth in this Article and to make such offences punishable by appropriate penalties. When doing so, Parties shall comply with general principles of law and international law, including the rules extending individual criminal responsibility to persons other than those who directly commit the act.

Article 16

Jurisdiction

1. Without prejudice to paragraph 2, each Party shall take the necessary legislative measures to establish its jurisdiction over offences set forth in Article 15 in the following cases:
 - a. when such an offence is committed in the territory of that State;
 - b. when the alleged offender is a national of that State;
 - c. in the case of offences set forth in Article 15 sub-paragraphs (a) to (c), when the alleged offender is present in its territory.

4. Før komiteen tar en slik beslutning, skal den gi partene mulighet til å uttale seg.

Kapittel 4

Strafferettslig ansvar og jurisdiksjon

Artikkel 15

Alvorlige brudd på bestemmelsene i denne protokoll

1. En person begår en overtredelse etter denne protokoll dersom vedkommende med hensikt og i strid med konvensjonen eller denne protokoll begår en av følgende handlinger:
 - a. gjøre kulturverdier under forsterket beskyttelse til gjenstand for angrep,
 - b. bruke kulturverdier under forsterket beskyttelse eller de umiddelbare omgivelsene som støtte for militære handlinger,
 - c. omfattende ødeleggelse eller tilegnelse av kulturverdier som er beskyttet av konvensjonen og denne protokoll,
 - d. gjøre kulturverdier som er beskyttet av konvensjonen og denne protokoll, til gjenstand for angrep,
 - e. tyveri, plyndring eller urettmessig tilegnelse av og all vandalisme rettet mot kulturverdier som er beskyttet av konvensjonen.
2. Hver part skal treffe de tiltak som er nødvendige for å fastsette som straffbare handlinger i sin nasjonale lovgivning, de overtredelsene som er fastsatt i denne artikkel, og for å gjøre disse overtredelsene straffbare med hensiktsmessige straffer. I dette arbeidet skal partene etterleve alminnelige rettslige og folkerettslige prinsipper, blant annet reglene som utvider det individuelle strafferettslige ansvaret til andre personer enn dem som direkte utførte handlingen.

Artikkel 16

Jurisdiksjon

1. Uten at det berører nr. 2, skal hver part treffe de lovgivningstiltak som er nødvendige for å fastsette sin jurisdiksjon over overtredelser fastsatt i artikkel 15 i følgende tilfeller:
 - a. når en slik overtredelse er begått på territoriet til vedkommende stat,
 - b. når den påståtte overtrederen er statsborger i vedkommende stat,
 - c. ved overtredelser fastsatt i artikkel 15 bokstav a) til c), når den påståtte overtrederen oppholder seg på partens territorium.

2. With respect to the exercise of jurisdiction and without prejudice to Article 28 of the Convention:
 - a. this Protocol does not preclude the incurring of individual criminal responsibility or the exercise of jurisdiction under national and international law that may be applicable, or affect the exercise of jurisdiction under customary international law;
 - b. except in so far as a State which is not Party to this Protocol may accept and apply its provisions in accordance with Article 3 paragraph 2, members of the armed forces and nationals of a State which is not Party to this Protocol, except for those nationals serving in the armed forces of a State which is a Party to this Protocol, do not incur individual criminal responsibility by virtue of this Protocol, nor does this Protocol impose an obligation to establish jurisdiction over such persons or to extradite them.
2. Med hensyn til utøvelse av jurisdiksjon og uten at det berører artikkel 28 i konvensjonen:
 - a. avskjærer denne protokoll ikke eventuell pådraging av individuelt strafferettslig ansvar eller utøvelse av jurisdiksjon etter nasjonal lovgivning og folkeretten, og berører ikke utøvelse av jurisdiksjon etter internasjonal sedvanerett,
 - b. unntatt i den utstrekning en stat som ikke er part i denne protokoll, men godtar og anvender bestemmelsene i protokollen i samsvar med artikkel 3 nr. 2, pådrar ikke personer i de væpnede styrkene og statsborgere i en stat som ikke er part i denne protokoll, med unntak av statsborgere som tjenestegjør i de væpnede styrkene i en stat som er part i denne protokoll, seg individuelt strafferettslig ansvar i kraft av denne protokoll, og denne protokoll pålegger heller ikke noen forpliktelse til å fastsette jurisdiksjon over slike personer eller til å utlevere dem.

*Article 17***Prosecution**

1. The Party in whose territory the alleged offender of an offence set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) is found to be present shall, if it does not extradite that person, submit, without exception whatsoever and without undue delay, the case to its competent authorities, for the purpose of prosecution, through proceedings in accordance with its domestic law or with, if applicable, the relevant rules of international law.
2. Without prejudice to, if applicable, the relevant rules of international law, any person regarding whom proceedings are being carried out in connection with the Convention or this Protocol shall be guaranteed fair treatment and a fair trial in accordance with domestic law and international law at all stages of the proceedings, and in no cases shall be provided guarantees less favorable to such person than those provided by international law.

*Article 18***Extradition**

1. The offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) shall be deemed to be

*Artikkel 17***Rettsforfølging**

1. Parten som territoriet der den påståtte overtrederen av en overtredelse fastsatt i artikkel 15 nr. 1 bokstav a) til c) er funnet å oppholde seg, tilhører, skal, dersom parten ikke utleverer vedkommende person, uten unntak og uten ugrunnet opphold oversende saken til vedkommende myndigheter med sikte på rettsforfølging, med behandling i samsvar med partens nasjonale lovgivning eller eventuelt i samsvar med relevante regler i folkeretten.
2. Uten at det berører eventuelle relevante regler i folkeretten, skal hver person som blir stilt for retten i forbindelse med konvensjonen eller denne protokoll, være garantert rettferdig behandling og en rettferdig retts sak i samsvar med nasjonal lovgivning og folkeretten på alle stadier i rettergangen, og skal ikke i noe tilfelle gis garantier som er mindre fordelaktige for vedkommende person enn garantiene som er fastsatt i folkeretten.

*Artikkel 18***Utlevering**

1. Overtredelsene som er fastsatt i artikkel 15 nr. 1 bokstav a) til c), skal anses å være tatt

included as extraditable offences in any extradition treaty existing between any of the Parties before the entry into force of this Protocol. Parties undertake to include such offences in every extradition treaty to be subsequently concluded between them.

2. When a Party which makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another Party with which it has no extradition treaty, the requested Party may, at its option, consider the present Protocol as the legal basis for extradition in respect of offences as set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c).
3. Parties which do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognise the offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) as extraditable offences between them, subject to the conditions provided by the law of the requested Party.
4. If necessary, offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) shall be treated, for the purposes of extradition between Parties, as if they had been committed not only in the place in which they occurred but also in the territory of the Parties that have established jurisdiction in accordance with Article 16 paragraph 1.

Article 19

Mutual legal assistance

1. Parties shall afford one another the greatest measure of assistance in connection with investigations or criminal or extradition proceedings brought in respect of the offences set forth in Article 15, including assistance in obtaining evidence at their disposal necessary for the proceedings.
2. Parties shall carry out their obligations under paragraph 1 in conformity with any treaties or other arrangements on mutual legal assistance that may exist between them. In the absence of such treaties or arrangements, Parties shall afford one another assistance in accordance with their domestic law.

Article 20

Grounds for refusal

1. For the purpose of extradition, offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c), and for the purpose of mutual legal assistance, offences set forth in Article 15 shall

med som overtredelser som kvalifiserer for utlevering i enhver utleveringsavtale som eksisterte mellom noen av partene før denne protokoll trådte i kraft. Partene forplikter seg til å ta med slike overtredelser i alle utleveringsavtaler som senere blir inngått mellom dem.

2. Når en part som setter som vilkår for utlevering at det finnes en avtale, mottar en anmodning om utlevering fra en annen part som parten ikke har utleveringsavtale med, kan den anmodede parten, etter eget valg, anse denne protokoll som rettslig grunnlag for utlevering med hensyn til overtredelser som er fastsatt i artikkel 15 nr. 1 bokstav a) til c).
3. Parter som ikke setter som vilkår for utlevering at det finnes en avtale, skal godta overtredelsene som er fastsatt i artikkel 15 nr. 1 bokstav a) til c), som overtredelser som kvalifiserer for utlevering seg imellom, med forbehold for vilkårene som er fastsatt i lovgivningen til den anmodede parten.
4. Om nødvendig skal overtredelser som er fastsatt i artikkel 15 nr. 1 bokstav a) til c), i forbindelse med utlevering mellom parter, behandles som om de hadde blitt begått ikke bare på det stedet som de ble, men også på territoriet til partene som har fastsatt jurisdiksjon i samsvar med artikkel 16 nr. 1.

Artikkel 19

Gjensidig juridisk hjelp

1. Partene skal gi hverandre mest mulig hjelp i forbindelse med etterforskning, straffesaker eller utleveringssaker som igangsettes med hensyn til overtredelsene som er fastsatt i artikkel 15, blant annet hjelp til å skaffe bevis som de har, og som kreves i sakene.
2. Partene skal oppfylle forpliktelsene sine etter nr. 1 i samsvar med eventuelle avtaler eller andre ordninger om gjensidig juridisk bistand som finnes mellom dem. I mangel på slike avtaler eller ordninger skal partene gi hverandre bistand i samsvar med sin nasjonale lovgivning.

Artikkel 20

Grunnlag for avslag

1. I forbindelse med utlevering skal overtredelser som er fastsatt i artikkel 15 nr. 1 bokstav a) til c), og i forbindelse med gjensidig juridisk bistand, overtredelser som er fastsatt i

not be regarded as political offences nor as offences connected with political offences nor as offences inspired by political motives. Accordingly, a request for extradition or for mutual legal assistance based on such offences may not be refused on the sole ground that it concerns a political offence or an offence connected with a political offence or an offence inspired by political motives.

2. Nothing in this Protocol shall be interpreted as imposing an obligation to extradite or to afford mutual legal assistance if the requested Party has substantial grounds for believing that the request for extradition for offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) or for mutual legal assistance with respect to offences set forth in Article 15 has been made for the purpose of prosecuting or punishing a person on account of that person's race, religion, nationality, ethnic origin or political opinion or that compliance with the request would cause prejudice to that person's position for any of these reasons.

Article 21

Measures regarding other violations

Without prejudice to Article 28 of the Convention, each Party shall adopt such legislative, administrative or disciplinary measures as may be necessary to suppress the following acts when committed intentionally:

- a. any use of cultural property in violation of the Convention or this Protocol;
- b. any illicit export, other removal or transfer of ownership of cultural property from occupied territory in violation of the Convention or this Protocol.

Chapter 5

The protection of cultural property in armed conflicts not of an international character

Article 22

Armed conflicts not of an international character

1. This Protocol shall apply in the event of an armed conflict not of an international character, occurring within the territory of one of the Parties.

artikkel 15, ikke anses som politiske overtredelser eller som overtredelser som er forbundet med politiske overtredelser, eller som overtredelser som er inspirert av politiske motiver. En anmodning om utlevering eller om gjensidig juridisk bistand grunnet på slike overtredelser, kan følgelig ikke avslås bare på det grunnlaget at det dreier seg om en politisk overtredelse eller en overtredelse som er forbundet med en politisk overtredelse, eller en overtredelse som er inspirert av politiske motiver.

2. Ikke noe i denne protokoll skal tolkes slik at det innebærer en forpliktelse til å utlevere eller til å gi gjensidig juridisk bistand dersom den anmodede parten har gode grunner til å tro at anmodningen om utlevering for overtredelser som er fastsatt i artikkel 15 nr. 1 bokstav a) til c), eller om gjensidig juridisk bistand med hensyn til overtredelser som er fastsatt i artikkel 15, har blitt framsatt for å forfølge eller å straffe en person på grunn av personens rase, religion, nasjonalitet, etniske opprinnelse eller politiske meninger eller at det av en av disse grunnene ville skade personens stilling dersom anmodningen ble etterkommet.

Artikkel 21

Tiltak med hensyn til andre brudd

Uten at det berører artikkel 28 i konvensjonen, skal hver part vedta de lovgivningsmessige, forvaltningsmessige eller disiplinære tiltak som er nødvendige for å undertrykke følgende handlinger når de begås med hensikt:

- a. all bruk av kulturverdier i strid med konvensjonen eller denne protokoll,
- b. all ulovlig utførsel av, annen flytting av eller overføring av eiendomsrett til kulturverdier fra okkupert territorium i strid med konvensjonen eller denne protokoll.

Kapittel 5

Beskyttelse av kulturverdier i væpnede konflikter som ikke er av internasjonal art

Artikkel 22

Væpnede konflikter som ikke er av internasjonal art

1. Denne protokoll skal få anvendelse på væpnede konflikter som ikke er av internasjonal art, og som finner sted på territoriet til en av partene.

2. This Protocol shall not apply to situations of internal disturbances and tensions, such as riots, isolated and sporadic acts of violence and other acts of a similar nature.
 3. Nothing in this Protocol shall be invoked for the purpose of affecting the sovereignty of a State or the responsibility of the government, by all legitimate means, to maintain or re-establish law and order in the State or to defend the national unity and territorial integrity of the State.
 4. Nothing in this Protocol shall prejudice the primary jurisdiction of a Party in whose territory an armed conflict not of an international character occurs over the violations set forth in Article 15.
 5. Nothing in this Protocol shall be invoked as a justification for intervening, directly or indirectly, for any reason whatever, in the armed conflict or in the internal or external affairs of the Party in the territory of which that conflict occurs.
 6. The application of this Protocol to the situation referred to in paragraph 1 shall not affect the legal status of the parties to the conflict.
 7. UNESCO may offer its services to the parties to the conflict.
2. Denne protokoll skal ikke få anvendelse på tilfeller av interne uroligheter og spente situasjoner, for eksempel opptøyer, isolerte og sporadiske voldshandlinger og andre handlinger av lignende art.
 3. Ikke noe i denne protokoll skal gjøres gjeldende med det formål å påvirke suvereniteten til en stat eller det ansvaret regjeringen har for med alle lovlige midler å opprettholde eller gjeninnføre lov og orden i staten eller forsvare statens nasjonale enhet og territoriale integritet.
 4. Ikke noe i denne protokoll skal berøre den primære jurisdiksjonen til en part på hvis territorium det finner sted en væpnet konflikt som ikke er av internasjonal art, over brudd fastsatt i artikkel 15.
 5. Ikke noe i denne protokoll skal gjøres gjeldende som begrunnelse, direkte eller indirekte og uansett av hvilken grunn, for å gripe inn i en væpnet konflikt eller i innenriks- eller utenriksforhold til parten som har konflikten på sitt territorium.
 6. Anvendelse av denne protokoll på situasjonen som er nevnt i nr. 1, skal ikke berøre den rettslige stillingen til partene i konflikten.
 7. UNESCO kan tilby sine tjenester til partene i konflikten.

Chapter 6

Institutional Issues

Article 23

Meeting of the Parties

1. The Meeting of the Parties shall be convened at the same time as the General Conference of UNESCO, and in co-ordination with the Meeting of the High Contracting Parties, if such a meeting has been called by the Director-General.
2. The Meeting of the Parties shall adopt its Rules of Procedure.
3. The Meeting of the Parties shall have the following functions:
 - (a) to elect the Members of the Committee, in accordance with Article 24 paragraph 1;
 - (b) to endorse the Guidelines developed by the Committee in accordance with Article 27 sub-paragraph 1(a);
 - (c) to provide guidelines for, and to supervise the use of the Fund by the Committee;
 - (d) to consider the report submitted by the Committee in accordance with Article 27 sub-paragraph 1(d);

Kapittel 6

Institusjonelle forhold

Artikkel 23

Partsmøte

1. Partsmøtet skal kalles sammen til samme tid som UNESCO holder generalkonferanse, og i samarbeid med møtet til de kontraherende partene, dersom generaldirektøren har kalt inn til et slikt møte.
2. Partsmøtet skal vedta sin forretningsorden.
3. Partsmøtet skal ha følgende funksjoner:
 - a) å velge komitémedlemmene i samsvar med artikkel 24 nr. 1,
 - b) å godkjenne retningslinjene som er utarbeidet av komiteen i samsvar med artikkel 27 nr.1 bokstav a),
 - c) å sørge for retningslinjer for og å føre tilsyn med komiteens bruk av fondet,
 - d) å behandle rapporten som inngis av komiteen i samsvar med artikkel 27 nr. 1 bokstav d),

- (e) to discuss any problem related to the application of this Protocol, and to make recommendations, as appropriate.
4. At the request of at least one-fifth of the Parties, the Director-General shall convene an Extraordinary Meeting of the Parties.

*Article 24***Committee for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict**

1. The Committee for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict is hereby established. It shall be composed of twelve Parties which shall be elected by the Meeting of the Parties.
2. The Committee shall meet once a year in ordinary session and in extra-ordinary sessions whenever it deems necessary.
3. In determining membership of the Committee, Parties shall seek to ensure an equitable representation of the different regions and cultures of the world.
4. Parties members of the Committee shall choose as their representatives persons qualified in the fields of cultural heritage, defence or international law, and they shall endeavour, in consultation with one another, to ensure that the Committee as a whole contains adequate expertise in all these fields.

*Article 25***Term of office**

1. A Party shall be elected to the Committee for four years and shall be eligible for immediate re-election only once.
2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1, the term of office of half of the members chosen at the time of the first election shall cease at the end of the first ordinary session of the Meeting of the Parties following that at which they were elected. These members shall be chosen by lot by the President of this Meeting after the first election.

*Article 26***Rules of procedure**

1. The Committee shall adopt its Rules of Procedure.
2. A majority of the members shall constitute a quorum. Decisions of the Committee shall

- e) å drøfte eventuelle problemer i forbindelse med anvendelsen av denne protokoll og å komme med tilrådinger, når det er hensiktsmessig.

4. På anmodning fra minst en femdel av partene skal generaldirektøren kalle sammen til et ekstraordinært partsmøte.

*Artikkel 24***Komiteé for beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt**

1. Det nedsettes herved en komité for beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt. Den skal være sammensatt av tolv parter, som skal velges av partsmøtet.
2. Komiteen skal møtes en gang i året i ordinær sesjon og i ekstraordinære sesjoner når komiteen anser det som nødvendig.
3. Ved fastsettelse av medlemskap i komiteen skal partene søke å få til en rettferdig representasjon av de forskjellige regionene og kulturene i verden.
4. Parter som er medlemmer i komiteen, skal velge som sine representanter personer som er sakkyndige på områdene kulturarv, forsvar eller folkerett, og de skal i samråd med hverandre gjøre sitt beste for å sikre at komiteen som helhet har tilstrekkelig sakkunnskap på alle disse områdene.

*Artikkel 25***Mandatperiode**

1. En part skal velges til komiteen for fire år og skal kunne velges på nytt umiddelbart bare en gang.
2. Uten hensyn til bestemmelsene i nr. 1 skal mandatperioden til halvparten av medlemmene som ble valgt i første valg, opphøre ved utgangen av første ordinære sesjon av partsmøtet etter møtet der de ble valgt. Disse medlemmene skal velges ut ved loddtrekning av formannen for dette møtet etter første valg.

*Artikkel 26***Forretningsorden**

1. Komiteen skal vedta sin forretningsorden.
2. Komiteen er beslutningsdyktig når et flertall av medlemmene er til stede. Beslutninger i

be taken by a majority of two-thirds of its members voting.

3. Members shall not participate in the voting on any decisions relating to cultural property affected by an armed conflict to which they are parties.

Article 27

Functions

1. The Committee shall have the following functions:
 - a. to develop Guidelines for the implementation of this Protocol;
 - b. to grant, suspend or cancel enhanced protection for cultural property and to establish, maintain and promote the List of Cultural Property under Enhanced Protection;
 - c. to monitor and supervise the implementation of this Protocol and promote the identification of cultural property under enhanced protection;
 - d. to consider and comment on reports of the Parties, to seek clarifications as required, and prepare its own report on the implementation of this Protocol for the Meeting of the Parties;
 - e. to receive and consider requests for international assistance under Article 32;
 - f. to determine the use of the Fund;
 - g. to perform any other function which may be assigned to it by the Meeting of the Parties.
2. The functions of the Committee shall be performed in co-operation with the Director-General.
3. The Committee shall co-operate with international and national governmental and non-governmental organizations having objectives similar to those of the Convention, its First Protocol and this Protocol. To assist in the implementation of its functions, the Committee may invite to its meetings, in an advisory capacity, eminent professional organizations such as those which have formal relations with UNESCO, including the International Committee of the Blue Shield (ICBS) and its constituent bodies. Representatives of the International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (Rome Centre) (ICCROM) and of the International Committee of the Red Cross (ICRC) may also be invited to attend in an advisory capacity.

komiteen skal tas av et flertall på to tredeler av komitémedlemmene som avgir stemme.

3. Medlemmene skal ikke delta i stemmegiving i saker som gjelder kulturverdier som er berørt av en væpnet konflikt som de er part i.

Artikkel 27

Funksjoner

1. Komiteen skal ha følgende funksjoner:
 - a. å utarbeide retningslinjer for gjennomføring av denne protokoll,
 - b. å innvilge eller midlertidig eller varig oppheve forsterket beskyttelse for kulturverdier og å opprette, ajourføre og fremme listen over kulturverdier under forsterket beskyttelse,
 - c. å overvåke og føre tilsyn med gjennomføringen av denne protokoll og å fremme identifikasjonen av kulturverdier under forsterket beskyttelse,
 - d. å behandle og kommentere rapporter fra partene, å søke avklaring når det kreves, og å utarbeide sin egen rapport om gjennomføringen av denne protokoll til partsmøtet,
 - e. å motta og behandle anmodninger om internasjonal hjelp etter artikkel 32,
 - f. å fastsette bruken av fondet,
 - g. å utføre andre funksjoner som den blir pålagt av partsmøtet.
2. Funksjonene til komiteen skal utføres i samarbeid med generaldirektøren.
3. Komiteen skal samarbeide med internasjonale og nasjonale statlige og ikke-statlige organisasjoner som har lignende målsettinger som konvensjonen, første protokoll og denne protokoll. Til å hjelpe seg med gjennomføringen av sine funksjoner kan komiteen invitere fremragende profesjonelle organisasjoner til sine møter som rådgivere, for eksempel organisasjoner som har et formelt forhold til UNESCO, blant andre Den internasjonale Blue Shield-komiteen (ICBS) og delorganisasjoner av denne. Representanter for Det internasjonale senter for studier av konservering og restaurering av kulturminner (Roma-senteret) (ICCROM) og for Den internasjonale Røde Korskomiteen (ICRC) kan også inviteres til å være til stede som rådgivere.

*Article 28***Secretariat**

The Committee shall be assisted by the Secretariat of UNESCO which shall prepare the Committee's documentation and the agenda for its meetings and shall have the responsibility for the implementation of its decisions.

*Article 29***The Fund for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict**

1. A Fund is hereby established for the following purposes:
 - a. to provide financial or other assistance in support of preparatory or other measures to be taken in peacetime in accordance with, inter alia, Article 5, Article 10 sub-paragraph (b) and Article 30; and
 - b. to provide financial or other assistance in relation to emergency, provisional or other measures to be taken in order to protect cultural property during periods of armed conflict or of immediate recovery after the end of hostilities in accordance with, inter alia, Article 8 sub-paragraph (a).
2. The Fund shall constitute a trust fund, in conformity with the provisions of the financial regulations of UNESCO.
3. Disbursements from the Fund shall be used only for such purposes as the Committee shall decide in accordance with the guidelines as defined in Article 23 sub-paragraph 3(c). The Committee may accept contributions to be used only for a certain programme or project, provided that the Committee shall have decided on the implementation of such programme or project.
4. The resources of the Fund shall consist of:
 - (a) voluntary contributions made by the Parties;
 - (b) contributions, gifts or bequests made by:
 - (i) other States;
 - (ii) UNESCO or other organizations of the United Nations system;
 - (iii) other intergovernmental or non-governmental organizations; and
 - (iv) public or private bodies or individuals;
 - (c) any interest accruing on the Fund;
 - (d) funds raised by collections and receipts from events organized for the benefit of the Fund; and
 - (e) all other resources authorized by the guidelines applicable to the Fund.

*Artikkel 28***Sekretariat**

Komiteen skal få hjelp av sekretariatet til UNESCO, som skal utarbeide komiteens dokumentasjon og dagsordenen for møtene i komiteen og skal ha ansvaret for gjennomføringen av komiteens beslutninger.

*Artikkel 29***Fondet for beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt**

1. Det opprettes herved et fond for følgende formål:
 - a. å gi økonomisk eller annen hjelp til støtte for forberedende eller andre tiltak som skal treffes i fredstid i samsvar med blant annet artikkel 5, artikkel 10 bokstav b) og artikkel 30, og
 - b. å gi økonomisk eller annen hjelp i forbindelse med nødtiltak, foreløpige tiltak eller andre tiltak som skal treffes for å beskytte kulturverdier i tider med væpnede konflikter eller i tider med gjenreising rett etter opphør av kamphandlinger, i samsvar med blant annet artikkel 8 bokstav a).
2. Fondet skal være et forvaltningsfond, i samsvar med bestemmelsene i UNESCOs finansreglement.
3. Utbetalinger fra fondet skal brukes bare til de formål som komiteen vedtar i samsvar med retningslinjene som er definert i artikkel 23 nr. 3 bokstav c). Komiteen kan godta at bidrag skal brukes bare til et bestemt program eller prosjekt dersom komiteen har vedtatt at programmet eller prosjektet skal gjennomføres.
4. Ressursene til fondet skal bestå av:
 - a. frivillige bidrag fra partene,
 - b. bidrag, gaver eller testamentariske gaver fra:
 - i. andre stater,
 - ii. UNESCO eller andre organisasjoner i FN-systemet,
 - iii. andre mellomstatlige eller ikke-statlige organisasjoner, og
 - iv. offentlige eller private organisasjoner eller enkeltpersoner,
 - c. renter på fondet,
 - d. midler skaffet ved innsamlinger og inntekter fra arrangementer til inntekt for fondet, og
 - e. alle andre ressurser som er godkjent i retningslinjene for fondet.

*Chapter 7***Dissemination of Information and International Assistance***Article 30***Dissemination**

1. The Parties shall endeavour by appropriate means, and in particular by educational and information programmes, to strengthen appreciation and respect for cultural property by their entire population.
2. The Parties shall disseminate this Protocol as widely as possible, both in time of peace and in time of armed conflict.
3. Any military or civilian authorities who, in time of armed conflict, assume responsibilities with respect to the application of this Protocol, shall be fully acquainted with the text thereof. To this end the Parties shall, as appropriate:
 - (a) incorporate guidelines and instructions on the protection of cultural property in their military regulations;
 - (b) develop and implement, in cooperation with UNESCO and relevant governmental and non-governmental organizations, peace-time training and educational programmes;
 - (c) communicate to one another, through the Director-General, information on the laws, administrative provisions and measures taken under sub-paragraphs (a) and (b);
 - (d) communicate to one another, as soon as possible, through the Director-General, the laws and administrative provisions which they may adopt to ensure the application of this Protocol.

*Article 31***International cooperation**

In situations of serious violations of this Protocol, the Parties undertake to act, jointly through the Committee, or individually, in cooperation with UNESCO and the United Nations and in conformity with the Charter of the United Nations.

*Article 32***International assistance**

1. A Party may request from the Committee international assistance for cultural property under enhanced protection as well as assistance with respect to the preparation, devel-

*Kapittel 7***Informasjonsspredning og internasjonal hjelp***Artikkel 30***Spredning**

1. Partene skal med hensiktsmessige midler, og særlig ved hjelp av opplysnings- og informasjonsprogrammer, søke å styrke forståelse og respekt for kulturverdier i hele befolkningen.
2. Partene skal gjøre denne protokoll kjent så vidt som mulig, både i fredstid og under væpnede konflikter.
3. Militære eller sivile myndigheter som under væpnede konflikter påtar seg ansvar med hensyn til anvendelsen av denne protokoll, skal være fullt ut kjent med teksten i den. For dette formålet skal partene, når det er hensiktsmessig:
 - a. inkorporere retningslinjer og anvisninger om beskyttelse av kulturverdier i sine militære reglementer,
 - b. utarbeide og gjennomføre, i samarbeid med UNESCO og relevante statlige og ikke statlige organisasjoner, opplærings- og opplysningsprogrammer til bruk i fredstid,
 - c. formidle til hverandre, gjennom generaldirektøren, informasjon om lover, administrative bestemmelser og forvaltningsmessige tiltak som vedtas i samsvar med bokstav a) og b),
 - d. formidle til hverandre, så snart som mulig, gjennom generaldirektøren, lover og administrative bestemmelser som de vedtar for å sikre anvendelse av denne protokoll.

*Artikkel 31***Internasjonalt samarbeid**

I situasjoner med alvorlige brudd på denne protokoll forplikter partene seg til å treffe tiltak, i fellesskap gjennom komiteen, eller hver for seg, i samarbeid med UNESCO og De forente nasjoner og i samsvar med FN-pakten.

*Artikkel 32***Internasjonal hjelp**

1. En part kan be komiteen om internasjonal hjelp til kulturverdier under forsterket beskyttelse og hjelp med hensyn til utarbeiding, utvikling eller gjennomføring av

opment or implementation of the laws, administrative provisions and measures referred to in Article 10.

2. A party to the conflict, which is not a Party to this Protocol but which accepts and applies provisions in accordance with Article 3, paragraph 2, may request appropriate international assistance from the Committee.
3. The Committee shall adopt rules for the submission of requests for international assistance and shall define the forms the international assistance may take.
4. Parties are encouraged to give technical assistance of all kinds, through the Committee, to those Parties or parties to the conflict who request it.

Article 33

Assistance of UNESCO

1. A Party may call upon UNESCO for technical assistance in organizing the protection of its cultural property, such as preparatory action to safeguard cultural property, preventive and organizational measures for emergency situations and compilation of national inventories of cultural property, or in connection with any other problem arising out of the application of this Protocol. UNESCO shall accord such assistance within the limits fixed by its programme and by its resources.
2. Parties are encouraged to provide technical assistance at bilateral or multilateral level.
3. UNESCO is authorized to make, on its own initiative, proposals on these matters to the Parties.

Chapter 8

Execution of this Protocol

Article 34

Protecting Powers

This Protocol shall be applied with the co-operation of the Protecting Powers responsible for safeguarding the interests of the Parties to the conflict.

Article 35

Conciliation procedure

1. The Protecting Powers shall lend their good offices in all cases where they may deem it useful in the interests of cultural property, particularly if there is disagreement between the

lovene, de administrative bestemmelsene og de forvaltningsmessige tiltakene som er nevnt i artikkel 10.

2. En part i konflikten som ikke er part i denne protokoll, men som godtar og anvender bestemmelser i samsvar med artikkel 3 nr. 2, kan be om hensiktsmessig internasjonal bistand fra komiteen.
3. Komiteen skal vedta regler for inngivelse av anmodninger om internasjonal bistand og skal definere i hvilken form den internasjonale bistanden kan gis.
4. Partene oppmuntres til å gi faglig bistand av alle slag, gjennom komiteen, til de partene i protokollen eller partene i konflikten som ber om det.

Artikkel 33

Hjelp fra UNESCO

1. En part kan be UNESCO om faglig bistand med å organisere beskyttelsen av sine kulturverdier, for eksempel forberedende tiltak for å sikre kulturverdier, forebyggende og organisatoriske tiltak for nødssituasjoner og kompilering av nasjonale inventarlistene over kulturverdier, eller når det gjelder andre problemer som kan oppstå i forbindelse med anvendelsen av denne protokoll. UNESCO skal gi slik bistand innenfor rammen av sitt program og sine ressurser.
2. Partene oppmuntres til å gi faglig bistand på bilateralt eller multilateralt plan.
3. UNESCO har fullmakt til på eget initiativ å legge fram forslag for partene i slike saker.

Kapittel 8

Gjennomføring av denne protokoll

Artikkel 34

Beskytterstater

Denne protokoll skal anvendes i samarbeid med de beskytterstater som er ansvarlige for å ivareta interessene til partene i konflikten.

Artikkel 35

Framgangsmåte ved mekling

1. Beskytterstatene skal tilby sin velvillige mellomkomst i alle tilfeller der de anser det som nyttig for beskyttelse av kulturverdier, særlig dersom det er uenighet mellom partene i

Parties to the conflict as to the application or interpretation of the provisions of this Protocol.

- For this purpose, each of the Protecting Powers may, either at the invitation of one Party, of the Director-General, or on its own initiative, propose to the Parties to the conflict a meeting of their representatives, and in particular of the authorities responsible for the protection of cultural property, if considered appropriate, on the territory of a State not party to the conflict. The Parties to the conflict shall be bound to give effect to the proposals for meeting made to them. The Protecting Powers shall propose for approval by the Parties to the conflict a person belonging to a State not party to the conflict or a person presented by the Director-General, which person shall be invited to take part in such a meeting in the capacity of Chairman.

Article 36

Conciliation in absence of Protecting Powers

- In a conflict where no Protecting Powers are appointed the Director-General may lend good offices or act by any other form of conciliation or mediation, with a view to settling the disagreement.
- At the invitation of one Party or of the Director-General, the Chairman of the Committee may propose to the Parties to the conflict a meeting of their representatives, and in particular of the authorities responsible for the protection of cultural property, if considered appropriate, on the territory of a State not party to the conflict.

Article 37

Translations and reports

- The Parties shall translate this Protocol into their official languages and shall communicate these official translations to the Director-General.
- The Parties shall submit to the Committee, every four years, a report on the implementation of this Protocol.

Article 38

State responsibility

No provision in this Protocol relating to individual criminal responsibility shall affect the responsibility of States under international law, including the duty to provide reparation.

konflikten om anvendelsen eller fortolkningen av bestemmelsene i denne protokoll.

- For dette formål kan hver av beskytterstatene, etter oppfordring fra en av partene eller generaldirektøren eller på eget initiativ, foreslå for partene i konflikten et møte av representanter for partene, og særlig av representanter for myndighetene som er ansvarlige for beskyttelse av kulturverdier, dersom det anses hensiktsmessig, på territoriet til en stat som ikke er part i konflikten. Partene i konflikten skal være forpliktet til å følge de forslag til et slikt møte som blir forelagt dem. Beskytterstatene skal foreslå for partene i konflikten til godkjenning en person fra en stat som ikke er part i konflikten, eller en person som er anbefalt av generaldirektøren, som skal innbys til å delta i et slikt møte i egenskap av formann.

Artikkel 36

Mekling i fravær av beskytterstater

- I en konflikt der det ikke er oppnevnt beskytterstater, kan generaldirektøren tilby sin villige mellomkomst eller søke andre former for mekling, med sikte på å oppnå enighet.
- Etter oppfordring fra en part eller generaldirektøren kan komitéformannen foreslå for partene i konflikten et møte av representanter for partene, og særlig av representanter for myndighetene som er ansvarlige for beskyttelse av kulturverdier, dersom det anses hensiktsmessig, på territoriet til en stat som ikke er part i konflikten.

Artikkel 37

Oversettelse og rapporter

- Partene skal oversette denne protokoll til sine offisielle språk og skal oversende disse offisielle oversettelsene til generaldirektøren.
- Partene skal hvert fjerde år inngi til komiteen en rapport om gjennomføringen av denne protokoll.

Artikkel 38

Statenes ansvar

Ingen bestemmelse i denne protokoll som gjelder individuelt strafferettslig ansvar, skal berøre ansvaret som statene har etter folkeretten, herunder plikten til å betale krigsskadeerstatning.

*Chapter 9***Final Clauses***Article 39***Languages**

This Protocol is drawn up in Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish, the six texts being equally authentic.

*Article 40***Signature**

This Protocol shall bear the date of 26 March 1999. It shall be opened for signature by all High Contracting Parties at The Hague from 17 May 1999 until 31 December 1999.

*Article 41***Ratification, acceptance or approval**

1. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by High Contracting Parties which have signed this Protocol, in accordance with their respective constitutional procedures.
2. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Director-General.

*Article 42***Accession**

1. This Protocol shall be open for accession by other High Contracting Parties from 1 January 2000.
2. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Director-General.

*Article 43***Entry into force**

1. This Protocol shall enter into force three months after twenty instruments of ratification, acceptance, approval or accession have been deposited.
2. Thereafter, it shall enter into force, for each Party, three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

*Kapittel 9***Sluttbestemmelser***Artikkel 39***Språk**

Denne protokoll er utferdiget på arabisk, engelsk, fransk, kinesisk, russisk og spansk, med samme gyldighet for de seks tekstene.

*Artikkel 40***Undertegning**

Denne protokoll skal bære datoen 26. mars 1999. Den skal være åpen for undertegning for alle kontraherende parter i Haag fra 17. mai 1999 til 31. desember 1999.

*Artikkel 41***Ratifikasjon, godtaking eller godkjenning**

1. Denne protokoll skal ratifiseres, godtas eller godkjennes av kontraherende parter som har undertegnet denne protokoll, i samsvar med deres respektive konstitusjonelle framgangsmåter.
2. Ratifikasjons-, godtakings- eller godkjenningensdokumentene skal deponeres hos generaldirektøren.

*Artikkel 42***Tiltredelse**

1. Denne protokoll skal være åpen for tiltredelse for andre kontraherende parter fra 1. januar 2000.
2. Tiltredelse skal skje ved deponering av tiltredelsesdokument hos generaldirektøren.

*Artikkel 43***Ikrafttredelse**

1. Denne protokoll skal tre i kraft tre måneder etter at tjue ratifikasjons-, godtakings-, godkjennings eller tiltredelsesdokumenter har blitt deponert.
2. Deretter skal protokollen tre i kraft for hver part tre måneder etter at parten har deponert ratifikasjons-, godtakings-, godkjennings- eller tiltredelsesdokumentet.

*Article 44***Entry into force in situations of armed conflict**

The situations referred to in Articles 18 and 19 of the Convention shall give immediate effect to ratifications, acceptances or approvals of or accessions to this Protocol deposited by the parties to the conflict either before or after the beginning of hostilities or occupation. In such cases the Director-General shall transmit the communications referred to in Article 46 by the speediest method.

*Article 45***Denunciation**

1. Each Party may denounce this Protocol.
2. The denunciation shall be notified by an instrument in writing, deposited with the Director-General.
3. The denunciation shall take effect one year after the receipt of the instrument of denunciation. However, if, on the expiry of this period, the denouncing Party is involved in an armed conflict, the denunciation shall not take effect until the end of hostilities, or until the operations of repatriating cultural property are completed, whichever is the later.

*Article 46***Notifications**

The Director-General shall inform all High Contracting Parties as well as the United Nations, of the deposit of all the instruments of ratification, acceptance, approval or accession provided for in Articles 41 and 42 and of denunciations provided for Article 45.

*Article 47***Registration with the United Nations**

In conformity with Article 102 of the Charter of the United Nations, this Protocol shall be registered with the Secretariat of the United Nations at the request of the Director-General.

IN FAITH WHEREOF the undersigned, duly authorized, have signed the present Protocol.

DONE at The Hague, this twenty-sixth day of March 1999, in a single copy which shall be deposited in the archives of the UNESCO, and certified true copies of which shall be delivered to all the High Contracting Parties.

*Artikkel 44***Ikrafttredelse under væpnede konflikter**

Situasjonene som er nevnt i artikkel 18 og 19 i konvensjonen, medfører at ratifikasjoner, godtakinger eller godkjenninger av eller tiltredelser til denne protokoll som er deponert av partene i konflikten før eller etter at kamphandlingene eller okkupasjonen har begynt, får øyeblikkelig virkning. I slike tilfeller skal generaldirektøren på raskest mulig måte oversende meddelelsene som er nevnt i artikkel 46.

*Artikkel 45***Oppsigelse**

1. Hver part kan si opp denne protokoll.
2. Oppsigelsen skal meddeles med et skriftlig dokument, som skal deponeres hos generaldirektøren.
3. Oppsigelsen skal tre i kraft ett år etter at oppsigelsesdokumentet er mottatt. Dersom vedkommende stat ved utløpet av dette tidsrommet deltar i en væpnet konflikt, skal imidlertid oppsigelsen ikke få virkning før kamphandlingene er slutt, eller før tilbakeføringen av kulturgjenstandene er fullført, avhengig av hva som inntreffer sist.

*Artikkel 46***Underretninger**

Generaldirektøren skal opplyse alle kontraheerende parter og De forente nasjoner om hver deponering av ratifikasjons-, godtakings-, godkjennings- eller tiltredelsesdokumenter som er nevnt i artikkel 41 og 42, og om oppsigelser som er nevnt i artikkel 45.

*Artikkel 47***Registrering hos De forente nasjoner**

I samsvar med artikkel 102 i FN-pakten skal denne protokoll registreres hos sekretariatet i De forente nasjoner på anmodning fra generaldirektøren.

SOM BEKREFTELSE PÅ DETTE har de undertegnede, som er gitt behørig fullmakt til det, undertegnet denne protokoll.

UTFERDIGET i Haag 26. mars 1999 i ett eksemplar, som skal deponeres i arkivene til UNESCO, og bekreftede kopier av dette eksemplaret skal oversendes til alle kontraheerende parter.